

2012

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВА БІБЛІОТЕКА. Ч. 84—85.

Відповідає за редакцію: Володимир Гнатюк.

Гомерова Іліяда.

Рансодії Д, Е, З.

Переклав

Петро Байда (Ніщинський).

У ЛЬВОВІ, 1904.

З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка.
під зарядом К. Беднарського.

Збірка М. С. ВОЗНІКА

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА

АН УРСР

№ И- 35316

І л і я д а Д.

ЗМІСТ.

Боги бенкетують у Зевса в палатах на золотій підлозі (1—4). Річ про поєдинок: Париса, правда, поборого, але не вбито, і обіцянка Зевса Тетіді відомстити Ахейцям за Ахилла ще не сповнилась; тим то Зевс радить ся з богами, чим скінчити діло: чи зачати січу знову, чи поселити мир проміж ворогуючими народами. вернувши Єлену Менелаяви і спасти Трою (5—19). Іра лютує, бо миром не може вдоволити своєї ненависти до Троянців: сперечаєть ся та дорікає Зевсу і заставляє отця богів згодити ся на скасованне Трої (20—49). Зевс посилає на землю Атону, котра підущає Пандара пустити стрілу в Менелая, чим Троянці зломали-б договір і стали б новою причиною січи (50—104). Атена відвернула стрілу від Менелая, його легко покалічено, і Махаон загоює рану (105—219). Тимчасом Троянці в'оружившись знов наступають; Ахейці зваридають ся й собі і Агамемнон обхожає батави, озираючи вояків (220—250). Деяких — Ідоменея, Аяксів та Нестора, котрі вже були на поготові, хвалить за їх рвію, а других — Менелая, Одиссея і Діюмида, що ще не чули про новий напад, ганить за несквапність (251—421). Боїще починаєть ся знов:

боги — Арес і Аполлон розворушують завзятість Троянців, а Атена Ахейців (422—456). Лицарі виявляють богатырські вчинки: Антілох страчує Ехепола, Агинор Елефинора, Аякс Теламонович Сімонісія, а Одиссей Димокоона (457—499). Пирос Тракієць вражає Діора, привідця Епійців, а Тоас Етолієць — Пироса (517—588). Січа хвилює з обоюдним запалом (539—544).

Боги, зібравшись у Зевса в па-
латах, балакали в голос,
Сидючи на золотому помості, а Геба
шановна
Всіх їх обнісила нектаром; ті-ж зо-
лотими чарками
Цокались і частували ся, дружно
пильнуючи Трої.
5 От Кронієнко почав силкуватись роз-
сердити Іру
Річю вразливо шутковною, кажучи
обиняками:
„Дві в заступниці у Менелая
й обидві богині,
Іра Аргівянка родом і Алалкомена¹⁾
Атена,
Пильно обидві за ним назирають, хоча
сидять одаль,
10 Тішачись, Парис не тее: омизниця
всіх Афродита
Завше пантрує за ним і смерть певну
развраз одвертає,

- Й нїньки його захистила, як думав
було вже вмирати.
Справді, зостала ся за Менелаєм пал-
ким перевага,
Й ми от давайте подумаєм, як би це
діло скінчити:
- 15 Чи війну люту нам знову підняти та
січу криваву,
Чи замирення народам обом учинити
на віки.
Як що вам, боги, ця справа приємна
і буде по серцю,
Тонехай город Пріяма державця стоїть
нерухомо,
А Менелай хай везе Аргівянку Єлену
з собою“.
- 20 Так він сказав; дуже заздро
зігхнули Алена та Іра,
Рядом обидві сиділи й Троянцям злі
бідн кували.
Мовчки сиділа Алена і парн із уст
не пустила
В супереч Зевсу, хоч гнів розбирав
її люто суворий;
В грудях же Іриних гнів не вмїщав
ся, й вона закричала:
- 25 „О, Кронїєнку, жорстокій! яке
оце слово ти мовив?
На що ти труд мій бажавш зробити
пустим, несповнимим?“

- Я працювала до поту і коний своїх
потомила,
Військо збираючи в гибель Пріямови
і його дітям;
Хочеш — роби, та не всі на це зго-
димось ми боги иньші“.
- 30 Їй на цю гану збираючий хмари
Зеве з запалом мовив:
„Несамовита! ну скільки-ж Пріям
і Пріямові діти
Зла тобі роблять, що ти на них так
безупинно лютуєш,
Прагнучи так чи інак сплюндрувать
Іліон міцномурий?
Якби могла ти у браму пройти та на
мури високі,
- 35 Певно пожерла-б живцем і Пріяма
й Пріямових діток
Й иньших Троянців, — тоді-б тільки
ти й заспокоїла гнів свій.
Як собі знаєш, чини, щоб ся звада не
сталась навпослі
Промежи нами — тобою і мною —
причиною сварки.
Я тобі инче щось скажу, і ти се за-
пам'ятауй в серці:
- 40 Як що захочу я город який сплюндру-
вать коли-небудь,
Той, у якому тобі милі люди живуть
і родились,

- Гніву мого не силкуйся припинити,
а дай мені волю.
Я-ж бо й тобі дав сей город охоче,
хоть серцем і нехоч;
Скільки от в городів понід сонцем, по-
під звіздним небом
45 Скрізь по вселенній, в котрих про-
живають сини земнородні, —
З них мому серцю милійша й почес-
нійша Троя сьвященна,
Як і державець Пріям тай народ спи-
соборця Пріяма;
Бо мій жертovníк ніколи не був без
офіри сьвятої,
Як винової, так здьорного паху, — ми
все те влучали“.
50 І волоокая Іра шановна йому
відповіла:
„Правда, у мене три городи є, мені
любі та милі:
Аргос та Спарта і широковулична
гарна Микена,
Їх і зруйнууй, як вони вже ненависні
так твому сорцю;
Я заступатись не буду за них і тобі
не перечу.
55 Бо як би я і перечила й хтіла не дати
скасувати,
Все-б я нічого не виграла, бо ти да-
леко сильнійший;

- Але-ж не гоже, щоб ти і мій труд
та робив несповнимим,
Бо і я також богиня і рід мій від-
тіль, відкіля й твій:
Самою старшою Кронос мене пород-
див хитромудрій;
60 В двоє я славна: родиною й тим, що
твоєю жоною
Я називаю ся, ти-ж над безсмерт-
ними всіми царюєш.
Але навсправжнє давай один другому
сей раз уступим —
Я от тобі, а ти знов те-ж мені, по-
слідкують за нами
Й иньші безсмертні; а ти як скорійше
наказ дай Атені,
65 Щоб простувала на січу Троянців
(смертельну й Ахейців:
Спробувать, як би Троянці вельми
гордовитим Ахейцям
Первими втяли вразливого Фігла, на-
рушивши клятви“.
Так от сказала, й послухав ся
батько людей і безсмертних;
Зараз Атені почав говорити крилатії
речи:
70 „Миттю мені чимчикуй до табору
Троян і Ахейців
Спробувать, як би Трояни вельми
гордовитим Ахейцям

Первими втяли вразливого фігля, на-
рушивши клятви“.

Так от сказавши, підбодрив Ате-
ну, котра того й хтіла.

Скоком з верховин Олімпа богиня на
землю спустилась
75 В видї зорі, котру Кроноса син по-
сила хитромудрий
Чи мореплавцям на знак, чи то в та-
бор великий вояків,
Стільки яскравої, що з неї сиплють
ся іскри незлїчні;
Сею зорею злетїла на землю Паллада
Атева

И посеред війська спинила ся; вздрів-
ши її здивувались
80 Як конеборі Трояни, так само й го-
лїнні Ахейці,
И от щó з них кожен сказав, позир-
нувши на свого сусїду:

„Ну, вже напевне скорботна війна
та ненависна сїча
Знов буде, а може й справді обом
замиренне положить
Зевс, що людської війни розпорядни-
ком є з поконвіку?“

85 Так ото всі говорили ахейські
вояки й троянські;
А невгавуча богиня пірнула у юрму
Троянців,

- На Лаодока похожа завзятого Анти-
норенка²⁾;
Довго стояла вона й визирала, де-б
Пандара стрінуть.
Пандар, Лікаона син, незвитяжний
стояв собі окрім
90 І навкруг його густі ряди щитників
бравих, завзятих,
Що з ним укупі під Трою прийшли
від потоків Есипа.
Ставши близенько, вона йому речи
крилаті мовляла:
„Чи не послухавш часом мене,
Лікаенку дотепний?
Може-б захтів ти стрілу легкокрилу
пустить в Менелая,
95 То від Троянців усіх ти зажив би
подяки і слави,
А особливо й над всіх перше від
Олександра державця.
Перше-найперше від нього ти мав би
дарунки коштовні,
Тільки лиш він запримітив би, що
Менелай Атрієнко,
Вбитий твоєю стрілою, на бурті ле-
жить похороннім.
100 Ну, націляйсь тай стріляй в Мене-
лая славетного сьміло,
Та обіцай Аполлонови сьвіторожден-
ному богу

Лучнику офірувати з ягнят сосунців
гекатомбу,
Як до господи повернеш ся в город
св'ятої Зелії“.

Так от сказала Атена й без-
глуздного серце з'єднала.

- 105 Той зараз витяг шліфований лук,
і змайстрований лепсько
З рогів козулі, котру колись сам же
влучив попід груди,
Як намірялась цибата стрибнути зверх
скелі в долину;
Він в неї стрельнув з засади, й ко-
зуля бебехнула навзнич;
На голові в неї виресли роги в шіс-
нацять долоний,
- 110 Їх ото майстер-токарь, обстругавши
гладенько і лоском
Всюди полощивши, рихвою збив зо-
лотою й пробуртив
Задля стріли рівчака. Пандар, лук
натягнувши, уперсь ним
В землю, а з переду браві товариші
щити тримали,
Щоб не наскочили часом сини вою-
вигі Ахейців
- 115 Ранше чим буде застрелений їх Ме-
нелай войовитий.
Віко відкривши у сагайдаку, Пандар
витягнув з нього

- Нову крилату стрілу, винуватницю
болістий чорних,
Й зараз почав направляти крилату,
гірку до тетиви,
Та обіцяв Аполлонови, сьвіторожден-
ному богу
120 Офірувати з ягнят сосунців гекатомбу
славетну,
Як до господи повернеть ся в город
сьвятої Зелії.
Взявши стрілу, жолобком її вправив
у жилу волову
Та притягнув і тетиву з стрілою
у купі до цицьки;
Як натягнув довгелезного лука, що
той став дугастим,
125 Лук забрязчав, загуділа тетива й стрі-
ла понесла ся
Острокінчаста, жадаючи в юрму во-
рожу влетіти.
Але тебе, Менелаю, на сей раз
блаженнії боги
Не позабули і перша дочка Зевса
здобичодарка:
Ся сперед тебе стояла й соснову
стрілу відвертала
130 Та відганяла від тулуба, як відганя
часом мати
Муху від свого дитяти, як хлопець
засне сном солодким,

- Й знову сама-ж направляла туди, де
змикали ся спряжки
Золотоплавні на чересї, а під ним
панцир двоястий.
Вдарила зразу гірка стріла в міцно
застьогнутий черес
135 Й наскрізь пройшла через той дуже
штучно змайстрований пояс,
Та і застрягла у чересї викуванім
дуже штучно;
Що-ж до набрюшника, щó він носив
на заштиту від списів
Й щó його часто спасав, то й на-
брюшника наскрізь пробила,
Й шпеником мідним подрячала білес
тіло глибоко,
140 І потекла зараз темно-червоная кров
з його рани.
Як от слонову собі костюмаху
пурпуром пофарбить
Жінка Міонська та Каїрська³⁾ задля
наличників коням,
Й та костюмаха лежить в спочивальні
й наїздники хтіли-б
Мати у себе на вживок ту збрую
царську і коштовну,
145 Бо се було-б і коневи убранне і кон-
нику шана;
Так, Менелаю, і в тебе все чисто по-
фарбилось кровю:

- Стегна і литки жиласті і щиколотки
навіть гарні.
Перелякавсь, аж затряс ся вельми
володар Агамемнон,
Як запримітив, що кров чорнопур-
пурна сьобить ся з рани;
150 Перелякав ся і сам Менелай, вихо-
ванець Ареса;
А як завважив, що шпенек з гачками
стирчав поверх шкіри,
Знову дух бодрий, завзятий у грудях
у нього зворушивсь.
Важко зітхнувши, державець людей
Агамемном промовив,
Брата за руку узявши, — зітхало
і все товариство:
155 „Братіку милий! на смерть тобі я за-
ключив таку вмову,
Щоб ти один став поперед Ахейців
з Троянцями битись.
Отже Троянці тепер в тебе стрель-
нули й клятву зломали!
Але ні клятвенна кров баранів не
буває даремна,
Ні возляянне вина, ні чоломканне, чим
ми кляли ся;
160 Бо хоч теперки отсе олімпійський у-
мови не сповнив,
То вже пізнійш трохи сповнить, і ті
поплатять ся за зраду

- Здорово: і головами своїми, жінками
і дітьми.
А я пак добре се діло збагнув своїм
глуздом і серцем:
Буде такий день колись, що сьвятий
Ілїон таки щезне,
165 Згине й державець Пріям і народ
списобора Пріяма.
Зевс Кронїєнко, в ефірі витаючий
в хмарах високо,
Сам стрясе над головами їх всіх свою
дивну Егіду,
Сердючись за сю обману, не буде се
без виповнення.
Тільки менї, Менелаю, великий жаль
буде та скрута,
170 Як ти помреш на чужинї й настиг-
неш оттут кінець віку
Й як осоромлений вельми я в Арґос
жадучий прибуду;
Бо таки зараз згадають Ахейці про
милу родину,
Лиш ми на радість та хвалку Пріяму
й Троянцям зоставим
Гарну Арґівську Єлену; чужина згно-
їть твої кости,
175 Бо ти лежатимеш в Трої при овеїм
нескінченім ділі
Й от що казатиме кожен з Троянців
вельми гордовитих

Вскочивши на гробовницю твою, Ме-
нелаю славетний:

„О, коли б так вимещав завше гнів
свій на всіх Агамемнон,
Як і тепер задаремне привів сюди
військо ахейське

160 Та і поплив от до дому у милую,
рідную землю

В човнах порожних, хороброго ки-
нувши тут Менелая!“

Так скаже всяк: розступись підо-
мною тоді, сира земле!“

А Менелай цар білявий сказав,
щоб його ободрити:

„Духом не падай і сам, не страхай
і ахейського війська!

185 Гостра стріла не в опасливім місці
застрягла, бо пояс

Штучно мережаний весь захистив
і під поясом з низу

Хустка й набрюшник, котрий мідники
мені хитро вклепали“.

І в відповідь йому знов Агамем-
нон державець промовив:

„Дай Боже, щоб все гаразд було,
братку мій Менелаю!

190 Виразку бережно лікар дотепний о-
гляне й приложить

Ліків, котрі заспокоять тобі всякі бо-
лісти чорні“.

- Мовив і кликнув Талтибія, свого
окличника й джуру :
„Слухай, Талтибію ! як найскорійше
біжи та поклич нам
Лікаря нашого війська Махаона Аскли-
півенка,
195 Щоб оглядів Менелая, привідця го-
лінних Ахейців,
Котрого ранив меткою стрілою якийсь
чи Троянець,
Чи мо' Ликієць, на славу собі, а от
нам всім на горе“.
- Так він сказав, і послухавсь
його голоситель почувши,
Й зараз пішов вповдовж табору мідя-
нобронних Ахейців
200 Скрізь Махаона пантруючи ; він не-
забаром побачив,
Що той стояв окружений батавою
щитників бравих,
Котрі за ним поприходили з Тривки
багатої кіньми.
Ставши близенько почав йому речи
крилаті казати :
„Асклипівенку ! ходім лиш, бо
кличе тебе Агамемнон,
205 Щоб оглядїть Менелая, привідця го-
лінних Ахейців,
Котрого ранив меткою стрілою якийсь
чи Троянець,

Чи мо' Ликієць на славу собі, а от
нам всім на горе“.

Так от сказавши він душу Ма-
хаона в грудях зворушив.

От і пішли вони в двох через табор
широкий Ахейців.

210 І як прийшли на те місце, де був
Менелай цар білявий

Ранений, де кругом його багато стар-
шин позбиралось,

То межі ними в середині став бого-
рівний Махаон

Та витягати почав стрілу з череса
щільно міцного,

А у стріли, як витягував, гострі гачки
поламались.

215 Він розстібнув йому черес цяцькова-
ний, витяг з під споду

Хустку й набрюшника, що мідники
йому мудро вклепали.

Потім, як рану оту оглядів, де гірка
стріла впала,

Внемоктав кров і цілющими ліками
рану присипав, —

Ліків оцих надавав ще давно його
батькови Хірон.⁴⁾

220 Поки ото клопотались Данайці
коло Менелая,

Лавою стали на них наступати тро-
янські фалянів,

- Сї-ж і собі стали зброїтись і спога-
гадали про сїчу.
Тут не примітив би ти, щоб безпечно
дрімав Агамемнон,
Або ховав ся куди й не хотїв вою-
вати та битись ;
225 А навпаки поспішав, щоб на збоїщі
слави зажити,
Бо своїх коний з візком помереже-
ним мідю він кинув ;
Сих порських коний хрупучих держав
оддалїк його джура
Евримедон, Птолемея заможного син
Ивраенка.
Сьому він і загадав пантрувати, як
часом підкосить
230 Втома сустави йому, бо він порядку-
ватиме всюди.
Й справдї, все пішки обходив батави
вояків,
Та кого вбачить з Данайців, котрий
пориваєть ся в сїчу,
То підійшовши усіх ободряв оттакими
словами :
„Не занежайте, Аргівці, ніколи
потужної сили,
235 Бо при брехливостях Зевс батько по-
магачем не буває ;
А котрі первими супроти клятви у-
разку вчинили,

- Конче таких біле тіло та ніжне круки
будуть жерти,
Ми-ж потім і їх жінок і дітей не-
мовляток маленьких
Повеземо у полон на човнах, як візь-
memo їх город“.
- 240 Знов кого вбачить, що кинути
прагне війну страховинну,
Тих було вилає добре сердитими
прикро словами :
„Ах ви, Аргівці, стрільці непу-
тящі ! нема вже вам стїду ?
Чом стоїте от та пороззявляли роти
мов оленї,
Що як притомлять ся, полем пробі-
гавши гонів чимало,
- 245 Стануть, і вже в них у серці нема
ні кебети, ні снаги ;
Так от і ви стали, пороззявлявши
роти й не бете ся !
Цевне ждете, щоб Троянці наблизь-
лись, де наші човни
Гарнодеменні припнуті здовж берега
сивого моря,
Щоб пак дізнатись, чи руку й над
вами простяг Кронїенко ?“
- 250 Так порядкуючи мудро, обходив
багато вояків,
Та і прийшов до Критян, кризь ба-
тави оружній йдучи.

Критяне зброїлись навкруг завзятого
Ідоменея.

Ідоменей був в передніх рядах і на
вепра походив,

А Меріон і собі піддавав духу заднім
фалянїам.

255 Вадрівши сих двох, зрадїв дуже
державець людей Агамемнон

Й зараз до Ідоменея промовив мяг-
кими словами :

„Ідоменею ! над всіх я Данайців
тебе поважаю,

Прудких наїздників, і за війну і за
иньшії справи,

Навіть за бенкет, коли от почотне
вино та яскраве

260 В куфі собі розбавляють старшини
і дуки Аргівців.

Бо таки справді, хоча кучеряві Ахейці
всі иньші

Звісною мірою пють, але чарка твоя
все повнійша,

А і у мене стояла, коли забажало ся
випить.

Ну, розворуш ся-ж і в збоїще йди,
яким славивсь ти й досї!“

265 Знов йому Ідоменей відповів,
бравих Критян привідця :

„Завше тобі, Атрїєнку, товаришом
милим і сталим

- Буду я, як от і перш обіцяв тобі
й запрягаю ся.
А побужай но і иньших своїх куче-
рявих Ахейців,
Щоб найскорійше нам стятись, затим
що Троянців правдешні
270 Шкереберть клятви пішли: безголовою
та смерть їх настигне,
Бо вони первими супроти клятви у-
разку вчинили".
Так він сказав, і пішов Атрієнко
всім серцем зраділий.
Перш до Аяксів пішов крізь оружні
батави вояків;
Лицарі зброїлись вкупі, при них пі-
шаків була хмара.
275 Як от чабан запрямитить з могили
високої хмару,
Що по широкому морю несеть ся під
свистом зефіра
І чабанови, стоячому одаль, здаєть ся
чорнійша
Наче смола, і хуртовину морем несе
за собою;
З страхом чабан позира й череду за-
ганя у печеру, —
280 От такі самі фалягні тїняві, густі-
непроглядні
Молоданів за Аяксами в слід поспі-
шали до пліку

Згубного, щитами й списами жаху
усім завдаючи.
Іх то побачивши, дуже зрадів Агамемнон державець
І до обоїх Аяксів став речи крилаті
казати :

„Славні Аякси, атамани мідяно-
бронних Ахейців!

Вам не даю ніякого приказу, — при-
нука тут зайва,
Бо ви й самі гаразд військо напутите
бити ся палко.

О, як би боги дали — батько Зевс,
Аполлон і Атена,

Щоб такий самий дух і таку снагу
всі мали у грудях,

290 Був би давно вже скасований город
Пріяма руками

Нашими: ми-б його взяли і в мент
зруйнували-б до ґрунту“.

Так от сказавши покинув їх там-
же й подав ся до нньших.

Спершу він Нестора здібав, звінкого
Пилійців витію.

Той споряжав товариство своє й по-
бужав їх до плїку :

295 Біля його йшли: великий Пелягон,
Алястор і Хромій,

Емон державець і Віянт, меткий вер-
ховода вояків.

- Конників в першій ряду з їх візками
і кіньми поставив,
А пішаків позаду: сих багато було
все завзятих,
Як оборона на січі, в середину-ж
пхнув полохливих,
300 Щоб таки, хоч і не хтів би хто, му-
сіли всі воювати.
Конників першими він муштрував і на-
гадував твердо,
Щоб своїх коний держали в рядах та
не товпились жужмом.
„Щоб з вас і жаден, дуфаючи
і на кебету й на сьмілість,
Не поривав ся один вперед других
з Троянцями битись,
305 Тай не ховав ся-б, бо з'явитесь овам
безсильні й нікчемні;
Хто-ж на звойому візку та наско-
чить на чий небудь лучший,
Списа вперед виставляй, бо оцей спо-
сіб самий найкращий.
Так і прапрадіди городи й мурі міцні
руйнували,
Маючи в грудях той самий дух і ро-
зумінне те-ж саме“.
310 Так то старий ободряв, здавна
з війнами добре сьвідомий.
От Агамемнон, уздрівши його, дуже
був тому радий

- І в шанування старому став речи кри-
латі казати:
„Гей, старий! дав би то бог,
щоб як в грудях твоїх дух вітає,
Так були-б в тебе й коліна годящі
і сила несхитна!
- 315 Але дойма тебе старість сувора; не-
хай би хто иньший
Був вже старим, а щоб ти витав знову
межи молодими“.
- І йому зараз на се відповів Не-
стор лицар ієренський:
„Ох, Атрієнку! і сам я тепер дуже-
дуже хотів би
Бути таким, яким був, коли стратив
Ервталіона⁵⁾
- 320 Славного, але-ж всього заразóm не
дають боги людям:
Хоч я колись-то і був молодим, дак
за те ж тепер старість
Ходить по пятам за мною; а все-ж
межи конників стану
Та підбодрятиму словом і ділом, бо
се — старих шана.
Списами-ж бити ся будуть молодші
від мене літами,
- 325 Що після мене родились та в мужнюю
силу дуфають“.
- Так він сказав, і пішов Атрієнко,
зрадівши всім серцем;

Стрів оддалік Менестея наїздника Пе-
теосенка ;
Той стояв посеред юрми Атенян га-
раздих до сїчи ;
Тамечки-ж недалеченько стояв Одис-
сей хитромудрий,
330 А навкруги його справні у сїчах ряди
Кефалонців :
Жаден з них всіх навіть гамору ще
не чував сїчового,
А вимуштровані тільки недавно ру-
шали фаланги
І конеборних Троян і Ахейців, а ті
зупинились
Й стоячи ждали, коли-б лава друга
Ахейців надбігла
335 Та на Троянців ударила тай почали б
воювати.
Їх так уздрівши почав нарікати на
них Агамемнон
Й заговоривши до них став крилатіі
речи казати :
„Сину Петеоса, Зевсового вихо-
ванця й владики,
Й ти злими хитрощами наділений, ко-
ристолюбивий !
340 Що-ж ви ховаючись відстаєте й до-
жидаете иньших ?
Вам як отаманам треба обом би стояти
в передніх

Й первими завше виходити в зустріч
пекучому пліку:
Бо ви обидва й про бенкети першими
чули від мене
Всякий раз, як ми Ахейці старши-
нам готовили бенкет:
345 Тамки приємно було вам вживати
смачного печеного мяса
Та попивати килішками віна солодкі
до схочу;
Ниньки-ж приємно вам бачити, щоб
цілих десять батавів
Поперед вас воювали та били ся го-
строю міддю“.

Грізно зиркнувши на нього ска-
зав Одиссей хитромудрий:
„Слово яке, Атрівнку, тобі пролетіло
крізь зуби?
Як же пак ми від війни утікаєм,
коли ми-ж Ахейці,
Та на Троян конеборих підняли Ареса
налкого?
Отже побачиш, як схочеш, коли се
тебе зацікавить,
Що Телемахів отець любий вріжеть
ся в самі передні
355 Лави Троян конеборих, а ти паци-
куєш на вітер!“

І усьміхнувшись на се, Агамем-
нон державець промовив,

- Бо постеріг, що той сердить ся, та
взяв назад своє слово :
„Ей, Лаертенку велебний, на хитрощі
всякі дотепний !
Я тебе анї корити не маю чим, ні
понукати,
360 Бо знаю добре, яке в тебе серце
у грудях прихильне :
Гадки його добродійні, бо й ти ми-
слиш те-ж, щó і я от.
Але гайда! се ми послї справуєм,
коли що суворо
Сказано ниньки, а се хай боги все до-
згола зніячать“.
- Так от сказавши, покинув їх
там і пішов вже до иньших,
365 Де і знайшов Тидієнка, хороброго
вельми Демида.
Той стояв з кіньми при кованих гарно
візках воївничих,
А біля нього безпечно стояв і Сте-
нел Капаненко.
Вздрівши його, Агамемнон державний
почав докоряти,
Грізно гукаючи, й став йому речи
крилаті казати :
370 „О, мій Демиде, Тидея вояки
безстрашного сину !
Чом ти дріжиш і чому на поля сїчові
позираєш ?

- Нї, вже-б Тидею було-б незвичайно
оттак дриготїти,
Але попереду милих товаришів з во-
рогом битись.
Так говорили, котрі його бачили в сї-
чах, а я нї:
- 375 І не стрічав і не бачив, а кажуть,
що він усіх иньших
Перемагав було. Бо без війни він
вступив і в Микени,
Мов на гостину укупі з Подїнїком
війська набрати,
Щоб звоювати тим військом сьвященнї
мури тебанські,
Й дуже благали обидва, щоб бравих
союзників дали;
- 380 Тї хтіли дати і важились сповнити
їхнє благаннє,
Але їх Зевс відвернув, громові пока-
завши ознаки.
От як вони повернули назад і пройшли
вже чимало,
То опинили ся на лугових ободонях
Асопа;
Тут знов Ахейці послали у Теби Ти-
дея посланцем:
- 385 Рушав Тидей і прийшовши зустрінув
багато Кадмїйців,
Котрі там бенкетували у Етеоклової
мости.

- Там Тидей, хоч і чужинцем явив ся
між люду чужого,
Не вполохав ся, а був він один од-
ним в юрмі Кадміїців,
А навпаки визивав усіх на боротьбу,
і всіх чисто
390 Перемагав без натуги: йому пома-
гала Атена.
От за сю справу Кадміїці, наїздники
браві, озлившись,
Чату потайно зробили йому, як назад
він вертав ся:
Вислали молоданів пятьдесять і при
них ватажків двох —
Меона Егемененка, що був на без-
смертних похожим,
395 І Поліфонта, у січах запеклого Авто-
фоненка.
Але Тидей і отсим забіякам вчинив
гірку долю:
Всіх повбивав, лиш одного лишив,
щоб до дому вернув ся,
І відпустив тільки Меона, здавшись
на знамено богів.
От яким був Етолїєць, Тидей; але сина
сплодив він
400 Слабшого в січах за себе, хоча й до-
тепнійшого в мові“.
Так він сказав, а завзятий Де-
мид не промовив ні слова,

Бо застидавсь від докорів шановного
надто державця;

А Капанея славетного син відповів
йому от щó:

„Не баламуть, Атрівнку, уміючи
ясно сказати.

405 Ми, як сам знаєш, по правді, куди
від батьків своїх лучші:

Ми-ж от недавно взяли і столицю Теб
семиворітних,

Менше вояків привівши з собою під
мури Ареса,

Бо і на богів ознаки дуфали й на
поміч Зевеса,

Наші-ж батьки просто з свого роз-
судку дурного пропали.

410 От через се й не місти нас в одна-
ковій чести з батьками!“

Грізно зиркнувши на його Де-
мид невгавучий промовив:

„Дядьку старий! сиди мовчки та слу-
хай ся речи моєї,

Бо не гараздий я ганити Агамемнона
властивця,

Щó так невтомно голінних Ахейців
підбодрює битись;

415 Слава за ним буде все слідкувати,
лиш тільки Ахейці

Верха візьмуть над Троянцями та
Іліон сьвятий знищать;

А як Ахейців здолюють — для нього
се туга велика.

Лучше давай ми спомянемо в двох
грімку нашу завзятість!“

Так от сказавши він скокнув
з візка воївного на землю ;
420 Збройна мідь загучала страшенно
на грудях Демида,

Тільки він рушив на герць, що й хо-
робрійший перелякав ся-б.

Як ото хвиля на морі здовж
берега грає гучного

Й грядками раз-по-раз котить ся, зби-
тая вітром Зефіром,

Спершу вона піднімаєть ся в морі
далеко, а потім

425 Враз гребеняста об беріг розбившись
реве та клекоче

Й навкруг високих шпилів розсипа-
єть ся в приски солоні ;

Так і тоді виступали юрбами батави
Данайців

Безперестанно на збоїще, — в них
верховодив своїми

Кожен атаман, а иньші йшли мовчки,
й ніхто не сказав би,

430 Що у такого великого війська у гру-
дах був голос, —

Мовчки, жахаючись володарів ; а на
них всіх блищала

- Зброя строката, в якій вони вдягнуті
 браво рушали.
Інде Троянці: як часом от вівці за-
 можного дуки
Безліч стоять у кошарі, де з них мо-
 локо доять біле,
435 Й чуючи мекіт ягнят своїх мекають
 шпуйно всі разом,
Так само й гамір Троянців лунав по
 широкому герцю,
Бо не одна була мова у всіх, не од-
 накий і говір,
Але мови в них мішались, бо там
 було всяких народів;
Сих підняв заздрий Арес, а тамтих
 синьоока Атена,
440 Страх те-ж і Жах та і Звада сувора,
 прудка невпинима,
Рідна сестра і товаришка людоубивця
 Ареса,
Що, як маленька спочатку і прин-
 дить ся злегка, а потім
В небо упре собі голову тай ходить
 скрізь по долівці.
То-ж то вона й поселила між ними
 взаїмну посвару,
445 Никаючи по батавам і бгаючи стогни
 вмирущих.
От як зійшлись супротивники та
 в одному місці спинились,

Збили ся в купу і шкіри, і списи,
і сили вояків
Мідю узброених, щити-ж круглясті
та пупообразні
Збили ся межи собою, і буча велика
піднялась :

450 Тут було чути й похвѣлки побідні
і жалібний репет
Губящих і убиваемих; кровю земля
обливалась.

Як ото ріки бурливі о весні, з вер-
хів'ів нагірних
Ринучи, зносять багато води кала-
мутної в бескет

З джерел великих, що поміж горами
у прірвах глибоких,

455 І булькотанне їх чути далеко в горі
пастухови;

Так і вояків запеклих лунали і крики
й стогнання.

Первий Антілох уцілів оруж-
ного мужа з Троянців,
Що в першій парі боров ся, Талисія
Ехеполенка.

Першим його він влучив у шишак
з кінським гребінем зверху,

460 В лоб угодив, і пробив ся крізь кістку
глибоко-глибоко

Мідяний шпеник, і бідному темрява
очи склепила.

- Гешнув нещасний на землю, як ва-
лить ся башта при штурмі,
Й тільки упав він, його тут за ноги
вхопив Елефенор
Халкодоненко, велико-відважних Аган-
тів привідця.
- 465 Витяг його з поміж стріл, поспішаю-
чи щоб як скорійше
Здерти з мерця модерунки, та намах
його був недовгий:
Бо лиш могучий Агенор уздрів, що
мерця волоче хтось
Вверх оттим боком, де ранз, що був
незахищений щитом,
Вшкварив Ахейця сулицею так, що
й сустави заклакли;
- 470 В мент з нього виперло дух, і пішла
тут робота з за його
Шпарка й сутужна в Троянців з А-
хейцями: мов би вовки от
Кинулись осліп один на другόго, й ку-
лачили взаєм.
- Тут Аяке Теламоненко уразив Антє-
міоненка,
Звавсь Симоісієм, ще моложавий, —
котрого родила
- 475 Мати, спустивши ся раз якомь на о-
болонь Сімоента
З Іди, — спішила-ж вона на роди-
дительську череду глянуть,

- От через щó й називали його Сімоі-
сієм; тільки
Не відплатив він шановним родите-
лям за вихованне:
Віку йому вкоротив невсипущий Аякс
мідним списом.
480 Первим його на ходу він у груди
вразив біля цицьки
Правої і спис мідяний пробуртив йому
рамо наскрізь;
Той враз бебехнувся на землю у по-
рох неначе тополя,
Щó на великому та болотнистому ви-
росла лузі
Струнька та гладка, а віття на само-
му версі зросли ся.
485 Сю то тополю й зрубав колодій бли-
скотливою міддю,
Щоб з неї вигнути обода задля хо-
рошої брички;
І от тополя лежить на леваді та сохне
на сонці.
Так оттаким Антеменка тоді Сімоісія
стратив
Зевса родина Аякс, сього-ж Антиф
пасмистопанцирник
490 Певне влучити гадав і метнув у юрбу
гострим списом,
Та не попав, але Левка вразив, щó
товаришом милим

- Був Одиссеєви, прямо в пахву, як
той трупа виносив:
Левк здригнув, трупа випустив з рук
і сам хропнувся об землю.
Тут Одиссей за убитого друга спа-
ла́хнувши гнівом,
495 Виступив одаль з передніх рядів в мід-
ній броні яскравій;
Остановивсь дуже близько й кругом
озирнувши ся вдарив
Списом блискучим; Троянці всі враз
почали відступати,
Лиш Одиссей замахнув ся, все-ж спис
полетів з рук не марно:
Димокоонта убив, неправесного сина
Пріяма,
500 Що повернув ся з Абідоса від коби-
лиць прудконогих;
Сього пошиб Одиссей за товариша
вбитого списом
В правий висок, аж пробуртив ся
з другого боку на вилет
Мідяний шпеник, і бідному темрява
очи склепила.
Грюкнув ся той покотившись, аж
броня на нім забрязчала;
505 Взад подали ся й передовики й шле-
моблисканий Гектор.
Галасували страшенно Аргівці й мер-
ців підібравши,

Рунули жужмом вперед, а відтак
Аполлон і розгнівався,
З Пергама все те побачивши, і закри-
чав на Троянців!

„Що-ж ви, Троянці? рушайте!
в жаданню до бою Аргівцям

510 Не уступайте! в них тіло не з каме-
ню тай не з заліза,

Щоб могли витримать мідь, що роз-
рубєє тіло в шматочки.

Отже й Ахил, кучерявої Тетіди син,
вже не беть ся,

Але лежить на човнах собі й гніву
дає половіти“.

Так говорив до них з Пергама
бог страховиний. Тим часом

515 Зевса дочка Трітогена славетна Ахей-
ців підняла,

Ходючи по всіх батавах, де запримі-
чала недбалих.

Тут і Діора Амаринкієнка недоля
спіткала;

Бо його ранено каменем пущеним
з рук, кострубатим,

В праву голеницю: ранив його вер-
ховода Тракійців

520 Пироос зух Імбрасенко, що з Еноса
з військом приїхав;

Жили обидві порвала стидка каме-
нюка і кістку

- Геть потрощила, той навзнич скотивсь
на долівку у порох ;
Потім до мвлюх товаришів руки обц-
дві простягши,
Дух став спускати. Наскочив тоді
той, що ранив смертельно,
525 Пироос, і гострим списом штурхнув
коло пуза; у порох
З пуза посипались тельбухи, й тем-
рява очи склепила.
Сього-ж знов Тоас Етолець не
гаючись списом умітив
В груди над цицькою, і мідний шпе-
ник у легкім застрягнув ;
От підійшов Тоас ближше і мідного
списа важкого
530 Вирвав з грудий, потім витягнув го-
струю шаблю
Тай штирхонув у середину пуза й геть
дух з нього випер ;
Бронї однакож не здер, бо товариші
стали навколо,
Чуприндарі, і усі насторожили списи
довгасті.
Тї-ж ото Тоаса, хоч той був дужий,
здоровий, славетний,
535 Геть в перед себе прогнали; тікаючи
впав спотикнувшись.
Так от один по другому у поросі
враз простягли ся

Двоє привідців — тракійський і мі-
дянобронних Епійців,
А навкруги їх багато і інших побито
войків.

Справи оцеї ніхто-б не охаяв, як би
навернув ся

540 Знебачки цілим та ненадверезаним
гострою міддю

Й вештав ся-б посеред січи, й води-
ла-б Паллада Атена,

Взявши за руку, й його захищала-б
від наглоти списів ;

Бо і Троянців багато, багато й Ахей-
ців того дня

Рядом у поросї ниць дружка з друж-
кою попростягались.

Вияснення.

1) *Ἀλαλκομενηΐς*, прозвисько Атени по місту „Алалкомени“ в Беотії, де стояв храм богині. Тут у Зевса виходить гра слів з натяком на *ἀλαλκεῖν* = *ἀλέξω*, одвертаю, запомогаю.

2) Антеноренко = син Антенора, дуже мудрого і шановного Троянця.

3) *Μηονίς* з *Μηονίη* = Лідія. *Κάειρα* — *Κάρ*, *-ρός* (народ *οἱ Κάρεις*), земля на юго-западі Малої Азії, між Фригією й Лідією; нині віляєт (повіт) Турції „Анатолї“.

4) *Χείρων*, син Кроноса, Кентавр, многознаючий віщун і лікар, учитель Асклепія (Ескулапа), Геракла, Ахілла і ин. У Гомера (N. 832) „*δικαιότατος Κενταύρων*“.

5) *Ἐρευθαλίων* — вожака Аркадян.

І л і я д а Е.

ЗМІСТ.

Деמיד, розпалений Атеною, лютує: одних убиває, других проганяє; Алена виводить Ареса з боїща (1—36). Ахейці одолівають Троянців (37—84); Демида ранено стрілою Пандара (85—113). Деמיד взиває до Атени (Атрітони) і молить її, щоб його загоїти, залічити. Пандара, спершу пішим, а потім вкупі з Енеєм, на скоку вбиває; Енея-ж що захищав товариша, ранено каменем (114—310). Киприда (Афродита) виносить пораненого сина; її Деמיד ранив списом у руку. Ся, виведена з боїща Ерідою (Веселка), випрошує у Ареса візка й од'їзжає на Олімп, де Діона мати її розважає й голубить, Гера-ж з Атеною сьміють ся з неї, а Зевс подає добру пораду (311—431). Енея, покинутого Афродитою, Аполлон бере в свій Троянський храм, щоб захистити від лютости Демида; там його Латона й Діана вилічують і надгорожають першими дарами. Аполлон утворив мару, на Енея схожу, і зза сієї от мари стяли ся Троянці з Ахейцями (432—454). Арес одушевляє Троянців, а Сарпедон докорами Гектора; січа починаєть ся знову, й Еней вилічений з'являєть ся обрадуванним Троянцям (455—518). Січа знов захвилювала; Тріполема і Сарпедона поранено; Гектор проганяє Ахейців і деко-

трих убиває (583—710). Описання колесниць і оружа Гери й Атени, що думають помагати Ахейцям (711—756). Богині з дозволу Зевса спускають ся з Олімпа (757—777). Демид з намови Атени голосом Стентора насакує на Ареса і ранить його (778—863). Арес вертаєть ся на Олімп і по наказу Зевса вилічуєть ся Псіоном; Гера й Атена також вертають ся на Олімп (864—909).

Тут отто знов Тидієнку Демиду
Паллада Атена
Кріпость дала і зухвальну завзятість,
щоб він відзначав ся
Межи Аргівцями всіми і доброї слави
зажив би.
Ще-ж з його шолома й щита сьвітила
вогнем негасимим,
5 Схожим по блиску на Зорю осінню,
котра особливо
Сяв блискучо, скупавшись в водових
струях Окіяна;
Саме такий блиск йому з голови та
з плечий запалила
Тай у середину вбгала, де купчилось
війська найбільше.
Був між Троянцями Дарет, собі
багатир бездоганний,
10 Гефеста жрець, і у того жерця було
двох синів бравих,
Звались Ідей і Фігей і обоє війни
вже зазнали.

- Сї розділившись напали з противних
сторін на Демида,
Але обидва на конях, а той на них
кинув ся піший.
Як супротивники в досталь наблизи-
лись дружка до дружки,
15 То із братів Фігей первим впустив
довгоключого списа,
Але спис гострий над лівим плечем
Тидієнка проніс ся
І не вразив його; другим шпурнув
Тидієнко вже міддю,
Тільки осей мідний спис з його рук
полетів не задаром,
А улучив прямо в груди між щип-
ками і зопхнув з коний.
20 Скокнув з повоза Ідей і козли по-
цяцьковані кинув.
І не осьмілив ся оборонити убитого
брата;
Та не вдалось би й самому ввільнути
від чорної долі,
Але Гефест появил ся і спас його
нічу закривши,
Й се все за тим, щоб не дуже стар-
рий за синами вбивав ся.
25 Коний занявши, син великодушного
згорда Тидія
Припоручив товариству відвести на
човни дупласті.

- Великодушні-ж Троянці, уздрівши,
що Дарета діти
Сей от втікає, а той при візку ле-
жить на смерть убитий,
Вельми усі засмутили ся, а синьоока
Атена
- 30 Взявши за руку Ареса, бурному ска-
зала словами:
„Слухай, Аресе, кривний людо-
різе, палкий муроборче!
Чи не покинути часом вже нам і Троян
і Ахейців
Битись самим: нам байдуже, кому
з них Зевс батько дасть славу.
Чи не пора вже і нам увильнути від
гніву Зевеса?“
- 35 Так от сказала і вивела з січи
бурного Ареса,
А потім посадовила на крутобережнім
Скамандрі.
От вже Троянців прогнали Данаї і ко-
жен з привідців
Стратив вояка: найперше державець
людей Агамемнон
Збив з воївного візка Алїзонів при-
відця Одїя:
- 40 Сей тїкав первим й йому Агамемнон
всадив свого списа
В спину межї плечі, і спис пробив
ся крізь груди на вилїт.

- Грюкнув сердешний упавши, аж зброя
на нїм забрязчала.
Ідоменей стратив Феста Боренка
з Міонїї родом;
Сей прибув в Трою з далекого краю,
з родючої Тарни.
- 45 Сього то Ідоменей списовлучень дов-
гбністим списом
Шархнув, як той мав на конній сїдати,
у правее рамо;
Той грюкнув долу і тьма ненависна
його обвинула,
А теляги з нього здерли товариші
Ідоменея.
- Потім міткого стрільця Строфієнка
Скамандрія стратив,
50 Гострого списа пуштувши з руки, Ме-
нелай Атрієнко;
Був то мисливець-мастак, бо навчивсь
від самої Діяни
Всяку звїрину стріляти, що плодить
ся в лісі по горам;
Але й тоді йому не допомгла ні ми-
слива Діяна,
Ні той уміток — далеко влучати, ко-
трим досї славивсь.
- 55 Але його Менелай Атрієнко, значний
списовлучець,
Як той поперед його утікав, мідним
списом ударив

В спину межі плечі, і спис пробив
ся крізь груди на виліт;
Грюкнувсь той ротом об землю, аж
зброя на нім забрязчала.

А Меріон вбив Ферекла, котрого
родив Армоненко

60 Тесля премудрий, котрий вмів рука-
ми дивозній штуки
Всякі робити, бо надто його полю-
била Атена.

Він ото і Олександрови човнів годя-
щих настроїв

Первозлочинних, котрі всім Троян-
цям біди наробили

Та і самому, бо овсім не встигнув
він намірів божих.

65 От Меріон його, як вже настигнув
за ним слідкувавши,

Списом ударив у саму стегенную
кістку, й на виліт

Шпеник пробивсь крізь сціклінний
пухир попід клубною кістю.

З галасом грюкнув навколішки, й
смерть його вкруг обвинула.

Січа спорилась. Тут Меґес вбив Пе-
деля Антиноренка, —

70 Сього, дарма що байстря, Теанó зго-
дувала й пестила

Як і дітній питоменних на вгоду сво-
му чоловіку,

- Сьому то Меґес, мисливець славетний,
наскочивши зблизька,
Закілкував у потилицю гостро загар-
того списа;
Щеник підтяв язика і пробуртивсь
навиліт крізь зуби,
75 Той перекинув ся ницьки й холодну
мідь стиснув зубами.
А Еврипил, бравий Евемоненко,
Гіпсенора стратив,
Сина славетного Долопіона, котрий
у Скамандра
Здавна жерцем був, і всі поважали
його яко бога.
Сей Еврипил, син жерця Евемона
і спитний вояка,
80 Як з перед його Гіпсенор втікав, то
його мечем гострим
В праве плече улучив і відтяв йому
руку жиласту;
Обкервав ленна рука в низ упала
й Гіпсенору очи
Смерть незвитяжна та чорна й недо-
ля могуча скліпила.
Так от вони неомірно в завзя-
тім пліку працювали.
85 А Тидієнка ти і не примітив би, де
він метушивсь,
Чи між Троянцями бив ся, чи про-
між Ахейців рубав ся,

- Бо він по герцю гасав як бурлива
ріка в половіддя
Рине раптово й погужно греблі та
гаті вириває,
Що анї міцно гачені містки задержати не можуть,
90 Ні огорожі зелених садків зупинити не в силах,
Як та, дощем від Зевеса наповнившись, рине зненацька
Й геть навкруг себе пустошить багато хороших будинків.
Так ото від Тидїєнка густїї Троявців
фалянґи
Не витривавши тїкали, хоча і було їх багато.
- 95 От, як його запримітив славетний митець Ликаєнко,
Що той по герцю гаса й напружа вперед себе фалянґи,
Зараз почав Тидїєнка мітити з дугастого лука
І на скаку в нього стрельнув, влучивши у праву лопатку
Крізь шліхтовану мисюрку: гірка стріла вийшла на вилїт;
100 Броня залїзна прорвалася і вся заюшила ся кровю.
От тоді голосно крикнув славетний митець Ликаєнко:

- „Браття Трояни! очнітьсь, бод-
ріть ся, батителї коний!
Он лежить ранним найлучший з Ахеян,
та буде недовго
Він борикатись з міцною стрілою,
коли пак і справді
105 Двигнув мене цар Дїєнко, як я від-
правляв ся з Ликїї“.
- Так гордовито сказав; стріла ж
гостра тогó не здолїла,
Бо, омаль посторонивши ся, він пе-
ред кіньми й візками
Став Капаненка Стенела й засмуче-
ний так от промовив:
„Любо моя, Капаненку! а злізь
но з візка на хвилину,
110 Щоб менї витягти з рама гіркую
стрілу ненависну“.
- Так от сказав, і Стенель скочив
гуць із візка воївного,
Став за плечима і вирвав стрілу, щó
пробилась навилїт.
Кров заструмила ся, хлинувши рап-
том, по кільчастій бронї.
От вже тоді став молитись Демид,
зичним голосом славний:
115 „Вчуй мене, дочко козарного
Дїя, сьвята Атрїтоно!
Як перш на поміч менї й мому бать-
кови все ти являлась

- В лютім бою, то й тепер поможи
менї знову, Атено:
Дай менї звести сим списом потуж-
ним того чоловіка,
Що вперевдвши вразив мене і похва-
ляючись каже,
120 Що вже недовго я буду дивитись
на соняшне сяйво“,
Так він молив ся, й його таки
вчула Паллада Атена;
Члени легкими усі поробила і ноги
і руки,
Й стоячи близько крилатїї речи йому
говорила:
„Сьміло, з Zufальством тепер
вже, Демиде, з Троянцями бий ся,
125 Бо я вдихнула у груди тобі безтре-
петну відвагу
Батьківську, ту, яку мав завше ли-
цар Тидей щитоносець;
Я і луду із очий тобі зняла, котра
була досї,
Щоб без омилу визнавав ти як бога,
так і чоловіка.
Отже гляди, коли бог задля спиту
людей сюди прийде,
130 То ти не дуже то квап ся з бога-
ми безсмертними битись
Іньшими; а коли часом Зевеса дочка
Афродита

Прийде на збоїще, сю ти прятмом
рази гострою міддю“,
Так от сказавши пішла собі геть
синьоока Атена,
А Тидієнко майнувши в передніх
батавах затер ся;
135 Як до сїєї пори палав духом з Тро-
янцями битись,
То вже тепер в його втрое було
стільки сили, як у лева.
Котрого в полі пастух при своїх
тонкововняних вівцях,
Вшкрябне, як той у кошару стриба,
та не вбе його зразу,
Тільки зворушить в нїм силу, й той
годі вже оборонятись,
140 Але в кошарі ховаєть ся, а переля-
кані бярки
Тяснуть ся в гурт по кошарі і ва-
лять ся дружка на дружку;
Лев розлютований жужмом з кошари
вискакує в поле.
Так і Демид розлютований втрутив
ся проміж Троянців.
Тут запопав Астиноя й властив-
ця людий Гепейрона;
145 Первого міцноцьвяхованим списом
влучив поверх цицьки,
Другого-ж шаблею довгою трахнув
в ключицю плечеву

І перетявши плече відділив від хребта
і від карка.
Кинувши сих, він метнувся на Абанта
та і на Поліейда,
Двох синів бравих старезного снотлу-
мача Евридама;
150 Їм то старий, як вони виїзжали, хоч
снища й тлумачив,
Але невгадно: Демид повбивав їх
і здер модерунки.
Потім накинувся на Ксанта і Тоона,
двох Фенопенків,
Овсім пестїв, бо Феноп старий, при-
гнічений літами,
Другого сина вже не народив, щоб
маєтки лишити;
155 Тут сих Демид доканав і рішив обох
милого духу,
А їх старезному батьковн сльози та
тугу зоставив:
Не довело ся синів пригорнути до
серця живими
Після війни, і маєтками опікуни по-
ділились.
Далі Демид захопив двох синів Дар-
даненка Пріяма,
160 Що на одному візку були, Хромія
і Ехеммона.
Як ото лев, що в гурт вскочивши,
карка потрощить телиці

- Або теляти, котрі у зеленім байраці
пасуть ся,
Так Твидієнко обох Пріяменків, хоча
й мимохітно,
З лютою помстою вибив з візка, по-
здрав модерунки
165 Й коний занявши віддав товариству
відвести на човни.
Як запримітив Еней, що той ні-
вечить лави вояків,
Кинув ся миттю у січу, де списи ко-
роткі дзизчали,
І позирав, чи не стріне де Пандара,
рівню безмертним;
Згоді надибавши Ликаоненка, вояку
палкого,
170 Став перед ним і почав таким сло-
вом йому дорікати:
„Пандаре! де-ж в тебе лук та
де діли ся стріли перисті?
Де тая слава, що хто-б із вояк не
змагав ся-б з тобою,
Тут тай в Ликії, не скаже, що він хо-
робрійший над тебе?
Ну лишень: руки до Зевса піднявши,
пускай стрілу в сього,
175 Що от лютує й багато вже лиха на-
коїв Троянцям,
Бо він вже многим славетнійшим
з них обезсилив сустави.

Та чи не бог часом він, котрий так
на Троянців озлив ся
За яку небудь офіру, а гнів бога —
кепська вже справа!“

- І на се знову йому відповів Ли-
каенко могутний :
- 180 „Любий Енею, порадику мідяноброн-
них Троянців!
Я порівняв би його з Тидієнком, все-
знайком славетним :
По діроокому шолому я пізнаю і по
щиту,
Видно й по конях, але достоменно не
знаю, чь бог він.
І коли той він, що я кажу, мудрий
на все Тидієнко,
- 185 То не без волі богів так лютує він :
хтось із безсмертних
Близько стоїть коло нього, окутавши
хмарою плечі,
Тай одверта наближенну до його
стрілу в друге місце.
Я вже умітив його раз стрілою і ра-
нив прудкою
В праве плече крізь кільчастую бро-
ню і думав невгадно,
- 190 Що аж тепер я його до Аїду таки
запроваджу ;
Та не здолів його в досталь : то бог
якийсь певне сердитий.

Коний зо мною нема ні візків, щоб
я міг на них сісти;
А у будівлях Ликаона є тих візків
одинацять
Гарних, нових, ще недавно споруже-
них; навкруг наметці
195 Висять на нвх для збережи, й при
кожнім візку пара коний
На поготові, завш хрумають білий
ячмінь і голомшу.
Правда, мені кілька рази старий спи-
соборець Ликаон,
Як я відходив, казав та наказував
в пишних будівлях:
Раяв мені, щоб я коний запрягши
в, візки воївнії,
200 Їхав і так верховодив Троянцями
в збоїщах бурних.
Що-ж? коли я не послухавсь, а так
вийшло-б справді зручнійше.
Жаль було коний, щоб часом вони
не охляли без корму
Проміж людей обложенців, привик-
нувши пастиєсь до схочу;
Тим то я коний зіставив і пішки до-
сяг Іліону,
205 Здавшиєсь на лука та стріли, але не
прийшлоєсь вхіснуватиєсь
Ними, бо я вже стріляв з лука в двох
самих найвідважнійших

- Раз в Тидієнка, а раз в Атрієнка,
і мітко влучивши
Вицідив крови з обох, але роздрату-
вав лиш ще гірше.
Мабуть в лихий час, собі на біду, я
з кілка отой лук зняв
210 В той день, коли в Ілїон сей веселий
і любоприємний
Перед Троянцям вів, Гектору щирю
зичливість несучи.
Отже коли поверну ся назад і побачу
очима
Всіх, і родильців і жінку й оселю під
дахом високим,
Зараз нехай відітне мені голову хоч
би й чужинець,
215 Як що оцього я лука в жеручий во-
гонь не втелющу,
Спершу в руках поламавши, бо був
помагач мені кепський“.
І йому знову Еней верховода
Троянців промовив:
„Навіть і не говори так, а доти не
буде инако,
Поки обидва ми вражо на сього воя-
ку не вдарим
220 З кіньми й візками та поки не спро-
буєм сили оружно.
От що: тепер ти на мій садови ся
візок то й побачиш,

- Що́ то за Тросовські коні, привикші
гасати по герцю
Прудко сюди і туди, щоб пужати
й самим утїкати.
Сї коні й нас обидвох запровадять
безпешно до міста,
225 Навіть хоча би прославив Зевес Ти-
дїєнка Демида.
Ну, так бериж нагая в руки та візьми
й віжки блискучі,
А я позад тебе стану і стоячи бити
ся буду,
А не то ти з ним зчепи ся, а я пиль-
нуватиму коний“.
І йому знов Ликаєнко славетний
на сю річ промовив:
230 „Е, ні, Енею: бери віжки ти й пога-
най своїх коний,
Бо в руках звиклого коні візка бу-
дуть перти прудчійше,
Як може знову нам прийдець ся від
Тидїєнка втїкати;
Щоб часом коні злякавшись не ото-
ропіли й не схочуть
Винести нас з колотнечі, жадаючи
голосу твого;
235 А Тидїєнко тимчасом на нас двох
наскочить зненацька
Тай повбїває, а коний займе собі од-
нокопитних.

Ні, таки сам ти орудуй візком і своїми
ми прав кіньми,
А як нахопить ся той, то я гострим
пройму його списом“.

Так ото поговоривши і в гарнім
візку посідавши,
240 На Тидієнка притьмом вони коний
баских поганяли.

Як вони бігли, то їх запримітив Сте-
нель Капаненко

Й зараз почав Тидієнкови речі кри-
латі казати:

„Серцю жаданий, мій друже
Демиде, палкий Тидієнку!

Бачу я двох вояків, котрі стяти ся
прагнуть з тобою;

245 Сила в обох необорна: один гаразд
з лука стріляти

Пандар, котрий величаєть ся сином
Ликаона бути;

Другий — Еней, котрий хвалить ся
тож, що він син є Анхиза,

Ще й неомірно гордує, що мати йому
Афродита.

Ке лиш чкурнемо відсіль еуди-небудь
і ти так не квап ся

250 Пертись в передні ряди, аби часом
душі не ршив ся“.

Грізно на нього зиркнувши, за-
взятий Демид так промовив:

- „І не кажи, щоб тікати; на се мене
не підведеш ти,
Бо не в натурі моїй крадькома, наче
злодію, битись,
Або злякавшись тікати: ще вистане
сили і духу!
- 255 Стыдно мені навіть сісти на коний,
а так таки пішки
Ринусь на них, а дріжать не зволяє
Паллада Атена;
Їх знов обоїх назад від нас не по-
суть борзі коні,
Навіть як би з двох одному і вда-
лось припадком ввильнути.
Инчу я річ тобі скажу, а ти розва-
жай собі в мислях.
- 260 Як що Атена великопорадниця дасть
мені славу
Тих обох вбити, то ти оцих коний
своїх прудконогих
Тут таки здержуй, лиш віжки за
задню скобу затагнувши,
Сам же, — гляди, не забудь, — ска-
кай шпарко за кіньми Енея,
Та від Троянців гони їх назад до го-
лївних Ахейців.
- 265 Се коні з тої породи, з котрої Зевес
всевидючий
Гросу дав виплату за Ганїмеда, і тим
то сі коні

- Самі найлучші над всіх, скільки є
під зорею й під сонцем.
З сеї породи й Анхіз володарь собі
викрав, потайно
В Лаомедонтову станю своїх кобилиць
підпустивши;
270 З сього йому і наплодилось п'ятих
шість накорінків.
З них чотирьох він у себе виховував
в стані при яслях,
А двох Енеєви дав, і той всім завдає
ними страху.
Як ми сї коні візьмем, заживемо ве-
ликої слави“.
- Тої пори, як вони дружка з друж-
кою так розважали,
275 Тих двоє зблизька проїхало, борзих
гоняючи коний.
Перво й дразливо гукнув на Демида
стрілець Ликаєнко:
„Гей, ти затяжче запеклий, Ти-
дея великого сину!
Не доконала тебе моя гостра гірка
стріла перше,
То тепер списом попробую, може на
сей раз потраплю“.
- 280 Мовив і в мент замахнувшись
пустив довгелезного списа,
І Тидїєнка по щиту влучив; мідний
шпеник на вилїт

Щита пробив і ударившись в кiльча-
сту броню, застряг в ній.

Радий до згорда за вдачу таку

Ликаєнко галаснув:

„Наскрізь ти в пахи протягнй, і ду-
маю, що вже недовго

285 Борсати будеш: сям славу велику
мені дарував ти!“

Але могучий Демид, не смутив-
шись, байдужливо мовив:

„Ні! ти схибив, не потрапив; от я,
то вже маю надію,

Що ви не раньш відпочинете, чим
один з вас тут не ляже

Та не напоїть до схочу Ареса ненат-
лого кровю“.

290 Так от сказавши він вистрілив
з лука й стрілу ту Алена

В ніс скерувала і білії зуби йому
розкришила:

Мідь загартована в самій гортані
язик перетяла,

Бо щеник крізь напоследнюю челюсть
пробуртивсь на виліт.

Той так і хропнувсь з візка, забряз-
чали на нїм модерунки

295 Пшноблискучі, строкаті, аж коні
прудкі гатремтіли

З ляку та жаху, а в того позбави-
лось духу й відваги.

Скочив на землю Еней з своїм
щитом та списом довгагим,
З боязни, щоб часом в його не в-
рвали трупа Ахейці,
Й став вкруги його ходити, мов лев,
що вповає на силу;
300 Навперед себе він виставив списа
і круглого щита,
Того убити поквапний, хто вийшов
би супроти його,
Й зойкав страшенно; аж ось Тидієнко
схопив каменяку
В руки важку, величезну, яку навіть
два чоловіки
З тих, що тепер, не підняли-б, а той
двигав нею один сам
305 Легко, і з розмаху вдарив Енея у
клуби, де входить
Круглим суставом стегно у бедро, що
і кульшою зветь ся;
Кульшу йому потрощив, розірвав сухі
жили обидві,
А кострубате каміне всю шкіру зса-
дило; то лицар,
Впавши навколішки і похилившись,
рукою пухкою
310 В землю упер ся, і очи йому чорна
ніч заслонила.
Тутки напевно вже був би загинув
Еней, цар народу,

- Як би зіркó не доглянулась Зевса дочка
Афродита,
Мати, — його вона мала з Анхізом,
як той ще воли пас.
Білими люблю дитину руками вона об-
горнула,
315 Спереду-ж в рісах яскраво блистючу
намітку напнула
Задля охрани від стріл, щоб хто не-
будь з Ахейців комонних
Міддю у груди вразивши, на смерть
з нього духу не випер.
Так то вона свою люблю дитину
винóсила з бою;
А Капаненко собі на' умі, — не за-
бувши наказів
320 Тих, які раньше йому дав Демид зич-
ним голосом славний:
Власних своїх коний однокопитих він
вдержував пильно
Одаль від рейваху, віжки за задню
скобу затягнувши.
Миттю поніс ся на пишногривастих
Енеевих коний
Й з стану Троянців занявши, погнав
до голїнних Ахейців
325 Та Дїшпїлу товаришу дав, бо над всіх
однолїтків
Він поважав його за одинакові з ним
заміри й думки, —

- Дав і велів поганяти на човни ду-
плаві, а сам зух
Сїв на своїх пару коний і в руки
взяв віжки блискучі
Та і погнав ся на міцнокопитих
в слід за Тидієнком
330 Сквапно, а той за Кипридою гнав ся
з жорстокою міддю,
Знавши, що то є богиня безсильна та
і не з таківських,
Що підбивають людий на війну, де
всіма верховодять,
Як от Атена, або злюча городоборка
Енїо.
От, як її наздогнав, крізь великі ба-
тави несучись,
335 То зараз груддю подавшись вперед,
Тидієнко завзятий,
Й гострого списа пустивши, вразив її
в руку мягеньку
З краю при кисті, і спис шкуру зверха
долоні пробуртив
Крізь амвросійне на ній завивало, ко-
торе Харити
Виткали їй; заструмилась з богині
і кров амвросійна,
340 Той от іхор, який в жилах блажен-
них богів лиш струмить ся;
Бо анї їжи зовсім, ні смачного вина
не вживають,

- От через що і безкрові вони і без-
смертними звать ся.
Зойкнувши чуло, богиня впустила
з рук милого сина,
А його зараз вхопив Аполлон Феб на
руки й закутав
345 Темною хмарою, щоб пак хто-небудь
з Ахейців комонних,
Міддю ударивши в груди, на смерть
з нього духу не випер.
А на богиню Демид, зичним голосом
славний, галаснув:
„Геть відсіля з колотнечі оцеї,
Зевесова дочко!
Чи вже ж не досить тобі, що безсиль-
них жінок улещаєш?
350 Слухай: коли на війну ти хоть раз
ще наникнеш, то потім
Будеш жахатись, лиш навіть здалека
про неї зачуєш“.
Так він сказав, і богиня пішла
геть засмучена дуже.
Тут вітронога Веселка взяла її й ви-
вела з бою
Стогнущу зойками з болю; змарніло
на ній гарне тіло;
355 Згодом бурного Ареса знайшла, ко-
трий одаль влїворуч
Бою сидїв, обгорнувши і спвса і ко-
ний туманом.

Впавши навколїшки перед своїм рідним братом богиня
Слїзно благала їй дати баских коний
золотогнуздих :

„Братїку рідненький! зглянь ся
на мене і дай менї коний,

360 Щоб я достатись могла до Олімпу,
де жїтло безсмертних!

Дуже мене мучить рана, що вкоїв
менї Тидїєнко,

Смертний, а мїг би тепер з самим
батьком Зевесом побитись“.

Так-от сказала, і їй Арес золо-
тогнуздих дав коний.

Сїла вона у візок з незвитажною му-
кою в серці,

365 Стала в ряд з нею й Веселка і віжки
к собі потягнувши,

Коний стьобнула бичом і слухняні як
вихор помчались.

Хутко дійшли до Олімпу високого,
де житло богів ;

Там вітроного Веселка прудка баских
коний спинила,

Випрягла їх з воївного візка і підки-
нула корму.

370 От Афродита, богиня з богинь, бух у
ноги Дїонї,

Неньці своїй ; зараз мати дочку при-
горнула до серця,

Ніжно її приголубила й словом ласкавим спитала:

„Хто ж це з Небесних такого тобі натворив, люба доню, наче б то й справді яке-небудь зло ти на злість учинила?“

375 Їй відповіла ласкаво усміхливая Афродита:

„Ранив мене Тидієнко Демид, неомірно завзятий,

Тільки за те, що я любого сина виносила з бою,

Мого Енея, котрий над усіх задля мене милійший.

Бо вже не сїча Троянців з Ахейцями люта хвилює,

380 Але Данайці дак іменно навіть з безсмертними бють ся“.

І на це знову Діона, богиня з богинь, відповіла:

„Люба дитино! терпи і кріпи ся, хоча тобі й скрутно;

Бо від людей натерпілись і ми, що в Олімпі госпеду

Маємо, бід нестерпучих взаїмно собі причинивши.

385 Первим Арес натерпівсь, як його колись От з Ефіялтом,

Алоїєнки побочні в кайдани міцні закували.

- Скутим тринадцять він місяців викри-
пав в мідній вязниці.
Певно, що там би Арес і загинув,
війни невситимий,
Як би не мачуха Еерібія, вродлива на
диво :
390 Ця дала знати Гермію, а той взяв та
викрав Ареса
Ледве живого, — до смерти замучили
кляті кайдани !
Мучилась Гера, як раз її Амфітрієнко
тривалий
Вдарив попід праву пупку стрілою
в три шпеники мідні.
Опанували тоді Геру болючі незагоїмі.
395 Мучивсь Аїд, страховисько між нами,
жорсткою стрілою,
Як його знову ж така чоловік, син
козарного Дїя,
В Пилосї ранив між трупами й бо-
лїстям дав на поталу.
Але той з тугою в серці, пронизаний
болями, ливув
На височезний Олімп у господу Зе-
веса, стріла ж пак
400 В рамі його кремезному застрягла
і мучила душу.
Там от Цеїон, насипавши лїків сці-
лющих на рану.

- Вилічив згола, бо той не був зроду
чим-небудь вмірущий.
Зух злочестивий, що не постидавсь
навіть вчинків безбожних,
Що уражав богів луком, котрі на О-
лімпі панують!
- 405 Цього на тебе сама підняла сивбоока
Атена;
Дурень! бо овсім не відає навіть того
Тидієнко,
Що не бува довговічним оттой, хто
з безсмертними бився б,
Що до такого в його ж на колінах
не таткають діти,
Як він до дому поверне з війни та
з страшенної сїчи.
- 410 От же тепер Тидієнко, хоча є він дуже
запеклий,
Хай поміркує, щоб хто з ним не стявсь
хоробрійший від тебе,
Щоб часом Етіялія, розумна над всіх
Адристівна,
Дужа жона Тидієнка Демида, вкро-
тителя коний,
Не закричала з просоня та челяди не
побудила,
- 415 За молодим своїм лохнучи мужем,
найлуччим з Ахейців".
Мовила і обома на руці їй і х о р а
обтерла;

Лиш загоїлась рука, як тяжкі заспо-
коїлись болі.

В той час Паллада Атена та Гера, цю
справу збагнувши,

Стали словами ганебними Зевса дра-
жнить Кронїєнка.

420 Первою з них почала синьоока богиня
Атена:

„Тв не розсердиш ся, батьку Зе-
весе, за те, що скажу я?

Певно Киприда когось із Ахеянок
підговорила

З нею іти за Троянцями, щó тепер
так улюбила,

Й, часто голубивши, од завивала Ахе-
янки тої

425 Застїбною золотою всю руку скалічила
нїжну...“

Так-от сказала, а батько богів
і людей усьміхнув ся,

Та золоту Афродіту покликавши, мо-
вив до неї:

„Не за для тебе, дитино, приду-
мані воїнські справи;

Ти собі, доню, піклуй ся про справи
весільні, жадані,

430 Дбати ж о воїнські — діло бурного
Ареса й Атени“.

Як-от вони оттаке один другому
оповіщали,

- То на Енея наскочив Демид зичним
голосом славний,
Відучи, що Аполлон сам над тим про-
стяг руку на захист;
Та про великого бога йому і байдуже:
він завше
435 Стратити важив Енея і броню сла-
ветну здягнути.
Тричі під ряд він наскакував, прагнучи
вбити Енея,
Й тричі йому Аполлон вибивав з рук
блискучого щита;
А коли вже і в четверте накинув ся,
мов лютий дідько,
То Аполлон галаснувши страшенно на
нього, промовив:
440 „Ей, схаменись Тидієнку! Тікай і не
важ ся з богами
Панібратати ся, бо не було і не буде
однаким
Племя безсмертних і смертних, що
вештають ся по долівці“.
Так от сказав; Тидієнку подав
ся назад трохи дальше,
Щоб увильнути од гніву міткого на
лук Аполлона.
445 От Аполлон, підхопивши Енея, повів
одаць юрми
І положив у сьвященнім Пергамі, де
в його свій храм був;

- Там у сьвятім тайнику йому Літо й
Діана мислива
Гоїли тіло і славу його первостайну
вертали;
Тай Аполлон не дрімав сріблелукий,
а видмо з'орудив
450 Схоже як раз на самого Енея і в броні
такій же,
І за оце саме видмо Троянці з Ахей-
цями стялись
Й хижо псували взаїмно на грудях
з волової шкіри
Гарні кругласті щити й затулки
шкуряві пірасті.
От тоді Феб Аполлон до Ареса бур-
ного й промовив:
455 „Гей, людорізе кровавий, Аресе,
палкий муроборче!
Вже ж таки ти не прийдеш з січи
витурлить ось Тидієнка,
Що вже тепер навіть з батьком Зеве-
сом відважив ся б битись?
Перво Киприду поранив він в руку
з краєчку при кисті,
А опісля вже й на мене самого на-
кинувсь мов дідько“.
460 Так-от сказавши пішов геть тай сів
на шпильастім Пергамі;
А невгавучий Арес став Троянські
ряди підбодряти,

- На Акаманта похожий, швидкого при-
відця Тракійців,
І Пріяменкам, виплеканцям Зевса,
почав докоряти:
„О, Пріяменки, сини володаря,
виплеканця Зевса!
- 465 Доки ж спускатимете ще Ахейцям
народ убивати?
Чи може поки аж в міцно мурованих
брамах зітнуть ся?
Впав муж, що в рівні з божественним
Гектором ми поважали,
Лицар Еней Анхизенко, син велико-
душного батька.
Кете ж, спасім лиш товариша доброго
з натовпу й бучі!“
- 470 Так-от сказавши, зворушив у
кожному силу й відвагу.
Тут знову вже й Сарпедон почав
Гекторови дорікати:
„Гекторе! де ж та завзятість ді-
валась, котру ти мав перше?
Тв ж говорив якось, що без людей,
без союзників навіть,
Містом справуєш один, лиш з зятями
й своїми братами!
- 475 Де ж вони? Я щось не бачу нікого
з них, не примічаю:
З жаху вони десь ховають ся, мов
перед левом собаки...

- Ми ж знов бємо ся, якими й були ми
союзники здавна.
Навіть і я прийшов, яко союзник,
здалека-далека,
Бо і Ликія далеко, при водах бурли-
вого Ксанта,
480 Де я покинув і милу жону і малень-
кого сина
Та і маєтків багато, котрих немаючий
жадав би.
Все ж таки я підбодряю Ликійців тай
сам ладен надто
Стятись аби з ким, бо в мене нема
тут нічого такого,
Що б могли взяти Ахейці й повезти
з собою до дому.
485 Ти ж от стоїш собі, гаїш ся й иншим
не наповинаєш
Вражню тривало видержувать, жон
милих обороняти.
Ой гляди, Гекторе, щоб часом в сїти
вселовні попавши,
Ворогам злим не дали ся на здобич,
в полон не влучилиб!
Бо супостати небаром зруйнують ваш
мешкальний город.
490 Треба отсього тобі пильнувати що-
нічно й що денно,
Та атаманів союзничих / вельми сла-
ветних благати

Безперестанно сторóжити й прикру
догану відкинуть“.

Так Сарпедон сказав, й слово це
Гектору серце куснуло.

Зараз з повоза з оружем і в зброї він
скокнув на землю,

495 Маючи гострими списами, бігав по
валяві всюди,

Всіх понукаючи стятись, і збурив
страшну колотнечу.

Заколихались Троянці і кинулись на-
стус Ахейцям,

Але Ахейці, в гурт скупчившись, стуса
безбоязно ждали.

Як-от порошини вітер розносить по
токах сьвященних,

500 Де віють збіжже молотники, та і Де-
метра білява

Збуривши вітри рвачкі, відділяє зерно
од половини,

Токи ж білїють мяккою, — так-от
тоді і Ахейці

Білими зверху зробились від кури,
котру під собою

Збили копитами коні до мідно-мідя-
ного неба,

505 Борсавшись круть-верть взадгузь, віз-
ники ж знов вперед завертали,

Й муїли коні рук кріпость нести
прямо в січу. Під вечір

- Всюди гасавши Арес невгавучий, Тро-
янцям помагач,
Січчю Аргівців облудив, справуючи
Феба накази
Золотошабльового Аполлона, котрий
заповідав
510 Духа в Троянцях збудити, лиш вздрів,
що Паллада Атена
Герць покидає, — Данайців бо завш
вона запомагала.
Сам же Енея з „свѣтая свѣя-
тих“ богатенного храма
Вивів і кріпостю груди властивцю на-
родів напівнив.
Лиш-от прийшов Еней до товариства,
як ті всі зрадїли,
515 Що його бачать живим, що вернув ся
здоровим, веселим,
Маючи силу й відвагу, але ж ні про
що не питали,
Бо були клопоти инчі, котрих наро-
бив Срібнолукий
Та і Арес людожерний і Звада в вій-
нах невгавуча.
В той самий час обидвоє Аякси
й Демид з Одиссеєм
520 Надто Данайців на плїк понукали, а
ті і без цього
Не сполохались Троянців, ні стуса,
що їм учинили,

- А нерухомо стояли, мов облаки в яєну
погоду
Тихі, котрих Кронїєнко натирхав по
горах високих
Стрімко, коли спочива було сила Бо-
рея і вньших
525 Вітрів бурхливих, які понависнувши
тьмастії хмари,
Тханнями надто рвачкими духнувши,
ген-ген розганяють, —
Так і Данайці тривали Троянців і не
полохались.
А Атрїєнко обходив батави й наказу-
вав шпарко:
„Мужами будьте, брати! наберіте
ся серцем відваги,
530 Взаспіл один перед другим соромте ся
в сїчах затяжних!
З тих, що соромлять ся, цілими біль-
ше в живих зостаєть ся;
А задля тих, що втікають, ні слава
не встане, ні захист“.
Мовив і свисом потужно шшур-
нувши, влучив передовця,
Деїкоонта Перґасенка, друга Енеєві
й зуха,
535 Що ціували Троянці нарівні з си-
нами Пріяма,
Бо був митець і в передніх рядах
в сїчі бити ся сквапний —

- Цього ж ото списом в щит і влучив
Агамемнон державець :
Міді не видержав щит, і потужна,
пробуртившись наскрізь,
Вийшла на виліт крізь пояс і в че-
реві нижнім застрягла ;
540 З грюком упав той на землю, аж
броня на нїм забрязчала.
Тут знов Еней піймав лицарів
самих хоробрих з Данайців,
Діоклеєнків, братів-близнят, Крітона
і Орсілоха ;
Їх панотець тоді мешкав у міцно му-
рованій Фері,
Цар, і маєтками вельми заможний
і нащадок річки
545 Алфія, щó протікає широко крізь зе-
млю Пилійців,
Щó Орсілоха родив, велелюдних під-
даних властивця ;
А Орсілох родив мужного серцем царя
Діоклея,
А від сьогó Діоклея сини близнюки
народились —
Критон і брат Орсілох, добре сьвідомі
всякої сїчи.
550 Лиш підросли вони, то й поплили на
човнах чорнобоквх
В слід за Арівцями до Ілїону бага-
того кіньми,

- Щоб Атрієнкам обом, Агамемнону
та Менелаю
Шану зробити, а їх обох тут і накрив
кінець смертний.
Як левенята у парі, котрих левиха
сплодила
- 555 В пущах та нетрях на горах високих,
де і згодувала,
Виріши, хиже хапають бичів та го-
дованих бирок,
Й нищать чабанські загони, аж поки
нарешті й самі вже,
В руки ловецькі попавшись, сконають
під гострою міддю;
Так і оці близнюки в двох, руками
Енея здоланні,
- 560 З грюком долів повалили ся мов дві
сосні височенні.
Вздрівши їх вбитими пожалкував
Менелай, друг Аресів,
Вийшов наперед батав, гарно вдягну-
тий в броню блискучу,
Й списом махаючи грізно, — Арес
ворушив в нім відвагу,
З замислом тайним, щоб був той
руками Енея здоланим, —
- 565 Але ж це все мужний серцем збагнув
Антілох Несторенко
Й тож вперед вийшов; бо вельми бо-
явсь за привідця, щоб часом

- Не притерпів чого й не змарнував їх
великої праці.
Держучи гострії списи в руках, ці
завзяті вояки
Стали один проти другого, прагнучи
бити ся палко.
- 570 От Антілох собі став дуже зблизька
властивця народів,
Але Еней не зміг встоять, дарма що
був сквапний вояка,
Лиш постеріг, що вони взаспіл дружка
за дружку стояли;
Ті-ж мерців попідбравши однесли у
табор Ахейців
І віддали обидвох бідолашних товари-
шам в руки,
- 575 Потім назад повернувшись в передніх
рядах стали битись:
Стратили Пилемена, що хистом був
рівня Аресу;
Цей воевод Пафлягонців, їх щитниками
верховодив,
І Атрієнко, таки Менелай, списобо-
рець славетний
Копієм довгим ударив знаскока, в ключ-
чицю влучивши.
- 580 А Антілох звалив Мидона, джуру його
і возницю,
Атимвієвка, як той повертав коний
однокопитних,

- Камінем в локоть попавши, і в того
цяцьковані віжки
Кістю слоною випали з рук на до-
лівку у порох;
От Антілох вже наскочив з мечем
і висок розпалахав.
585 І той зітхаючи з козел мережаних
грюкнувсь на землю
Сторч головою й заривши ся тіменем
в порох по плечі,
Довго стояв сторчака, бо попав на
пісок густокрутий, —
Поки аж конї, брикнувши на-вкося,
долів не звалили;
Коний занявши погнав Антілох прямо
в табор Ахейців.
590 Тут на них Гектор, в рядах запримі-
тивши, палко накинувсь
З галасом, а в слід за ним надвига-
лись Троянські фалянї
Мужні, котрих підбадьорив Арес і ша-
новна Еяїо:
Ця безсоромними чварами в січах
тоді заправляла,
А ненажерний Арес довгеним ма-
хаючи списом,
595 Никав усюди — то спереду Гектора,
то позад його.
Бога узрівши Демид затремтів, зич-
ним голосом славний.

- Як чоловік безпомошний, по степу
широкому йдучи,
Спинить ся бистру побачивши річку,
що котить ся в море
З піною й ревом, та верть назадгузь
дремене з переляку ;
600 Так-от тоді відступав Тядієнко, гук-
нувши воякам :
„Браття, не дармо оце ми диву-
ємось, що божий Гектор
Славний такий списовик, незраний,
відважний вояка :
Завш біля його з богів хтось бува й
одвертає погібіль.
Й ниньки при йому Арес оттой в по-
статі смертного мужа.
605 Ну-ж, до Троянців лцем обернувши
ся, мало по-малу
З герцю назад подавайтесь, а битись
з богами не важтесь“.
Так він сказав, а Троянці в той
час підійшли дуже близько.
Тут Гектор стратив двох лицарів до-
свідних всякої січи,
Що на одному стояли візку, Анхіяла
й Менеста.
610 Їх на смерть страчених пожалкував
Аякс Теламоненко :
Вийшов вперед, зупинив ся і списом
блискучим шпурнувши,

- Вдарив і вбив Селаженка Амфія, що
 мешкав у Песї
 Надто заможній худобою й полем, але
 його доля
 У Іліон привела помагати Пряму і
 дітям.
- 615 Тож-то його і влучив Аякс Теламо-
 ненко в набрюшник,
 Спис довгелезний застряг в нижнім
 череві під самим пупом;
 Грюкнув ся той на долівку з візка,
 а Аякс і метнув ся,
 Щоб здерти броню, але від Троянців
 посипались списи
 Гострі, блискучі, і щит його витримав
 силу тих списів.
- 620 От він ногою уперши ся в черево,
 вирвав із трупа
 Мідне оружжє, а все ж пак не зміг
 його пишної бронї
 Здерти з плечий, бо стрілами мов гра-
 дом його обепало,
 Та і облоги злякавсь кремезної Троян
 гордовитих,
 Що наступали батавами з списками
 поперед себе.
- 625 Тут його, зростом високого, дужого та
 кремезного,
 Зперед себе геть прогнали, й тікаючи
 весь аж затряс ся.

- Так-от вони працювали в цій
сїчі запеклій, кривавій;
Дужого ж та кремезного Тлепо́лема
Гераклі́єнка
Злая недоля звела з Сарпедоном, що
рівня з богами.
- 630 От як вони підійшли й стали близько
один перед другим,
Син та і ввук зворушителя хмар, гро-
мозводи Зевеса,
До супротивника першим Тлепо́лем
почав говорити:
„Гей, Сарпедоне, Ликійців по-
раднице, що́ за неволя
Тут дралувати тобі, коли ти сїчі на-
віть не нюхав?
- 635 Брешучи кажуть, що на́щадок ти єсь
козарного Дїя;
Дуже далеко тобі до людей тих, ко-
трі від Зевеса
Понародили ся з давніх давен за лю-
дий стародавних.
Лиш про одного й говорять, що він є
Гераклова сила,
Про мого батька, запеклого в сїчах
і з левним серцем:
- 640 Раз він, прибувши сюди колись по
Лаомедові конї
Тільки з шістьма лиш човнами і дуже
малим товариством,

Геть сплюндрував Ілїон та і вулиці
 чисто спустошив.
А в тебе серце трусливе і люди дарма
 погибають.
Думаю, що ти підмогою задля Троян-
 ців не будеш,
645 Тим що з Ливїї прийшов; хоча й був
 би ти надто могутий,
Але з моєї руки ти пройдеши крізь
 ворота Аїда“.

І йому знов відповів Сарпедон,
 верховода Ливїйців:
„Правда, Тлепоleme, той сплюндрував
 Ілїон знаменитий
Через дурний розпорядок дивенного
 Лаомедона,
650 Бо за добро його той поприкнув його
 словом ганебним
І не віддає кувий, ради котрих той
 приїхав здалека.
Яж-от кажу тобі: запопадеш ти смерть
 чорну й убійство
Тут з моїх рук і моїм таки списом
 здоланий:
Славу мені даси, душу ж Аїдови
 славному кіньми“.

655 Так він сказав; тут Тлеполем
 підняв ясеняного списа
І в обидвох разом полетіли з рук
 довгі оружжя:

- Спис Сарпедона попав у Тлеполема
в саму горлянку,
Вістре мідяне болюче пробилось крізь
шию на виліт
І Тлеполемови темна, смертельна ніч
очі покрила ;
660 Та і Тлеполем умітив у ліве бедро
довгенастим
Списом : загониште вістре, пробивши
ся наскрізь дзижчачи,
В кости застрягло, а батько й тепер
одвернув знов загибіль.
В мент богостотного тут Сарпе-
дона товариші щирі
Винесли з пліку, але заважав йому
спис довгелезний,
665 Як волокли його, бо з товариства ні-
хто не надумав
Вирвати спис ясенювий з бедра, щоб
той міг слідкувати
За товариством : було і без того в них
праці багато.
Та і Тлеполема з другого боку
голінні Ахейці
Винесли з пліку ; цю справу збагнув
Одиссей хитромудрий,
670 Кріпкий душою, і затріпотіло в нїм
серце спожальне.
От і почав ото він міркувати і в ми-
слях і в серці,

- Чи йому спершу за сином Зевеса
грімкого погнатись,
Чи лучче виперти дух перш з Ликій-
ців числом як найбільше.
Тільки шкода, Одиссеєви думному тут
не судилось,
675 Щоб кремезного Дівенка та стратити
гострою міддю:
Серце його обернула на юрми Ликій-
ців Атена;
Він одолів і Алястора, Койрана та і
Хромія,
Алкандра, Алія, потім Ноемона і При-
таніса.
Вбив би ще й більше Ликійців тоді
Одиссей хитромудрий,
680 Як би завчасу був не спостеріг шле-
моблискавний Гектор.
Кинувсь крізь передовців весь узбро-
ений жовтою міддю,
Жахи несучи Данайцям; зрадів Сер-
педон, як побачив,
Що наближаєть ся Гектор, і мовив
йому журне слово:
„Гекторе! не покидай же мене
на здобичу Данайцям,
685 Допоможи й захисти, хай принамні
мене жизнь покине
В городі вашому, бо, як я бачу, мені
не судилось,

Щоб повернувшись до дому, у милу
отечеську землю,
Жінку обрадувати і маленького, лю-
бого сина“.

Так він сказав, та на це шлемо-
блискавний Гектор ні слова:

690 Мовчки пройшов собі мимо, жадаючи
як найскоріше
Попроганяти Аргівців і виперти дух
з багатолюдних.

От богостотного вже Сарпедона това-
риші щирі
Посадовили під дубом розкішним ко-
зарного Дія;

Там йому витяг з ребра й кинув геть
ясеньового списа

695 Дужий Пелягон, котрий йому був са-
мий луччий товариш,
Того ж душа в мент покинула й тьма
розлила ся по очю;

Ще раз зітхнув він, бо тханне Борей
повіяло навкруг,
І оживило в йому доси сперте у гру-
дах диханне.

Перед Аресом та Гектором мі-
дянобронним Аргівці

700 Овсім нікóбли було не звернуть на
човни чорнобокí,
Як і не важились бити, за то ж завш
назад відступали

- Раз-по-раз, тільки зачують було, що
Арес при Троянцях.
З кого ж найперш модерунки тут
здерли і з кого навпослі
Гектор буйний Пріяменко і мідний
Арес душегубець?
705 Перво-найперш з богостотного Тевт-
раса, потім з Ореста,
З Треха Етольця, рубакн запеклого,
та з Ойномая,
Та з Ойноменка Гелена, з Орезбія
з пасом мінливим,
Що проживав в Гілі здавна і дбав про
велике багатство,
На взгін поздовж Кефісійського озера,
де проживали
710 Й виші Беотяне, дукасарі, люди надто
заможні.
Тільки лиш спостерегла білоло-
котна Гера богиня,
Що ті Аргівців так знищують в сїчн
оцїй надзвичайній,
Зараз небавом Атенї крилатії речи
сказала:
„Сором та глум, Атрітоно, ди-
тно козарного Дїя!
715 Словом на вітер ми в двох Менелаєви
пообіцяли,
Що Іліон міцномурий сплюндрує й
тоді вже до дому

Вернеть ся певно, коли дозволяєм буй-
ному Аресу

Так лютувати. Давай поміркуєм про
захист певнійший !“

Так от сказала, і з нею ні гич
синьоока Атена

720 Не сперечалась; тут зараз сама так
старша богиня

Гера, дочка величенного Крона, пішла
лаштувати

Огерів золотогвездих, а Геба по-обіч
повоза

Мідні кружала о восьмеро спиць на
залізній осі

В мент навертіла: обіддя на них зо-
лоті, на обіддях

725 Мідяні шини, приладжені лепсько, що
любо дивитись;

Маточини у середині литим обложені
сріблом,

А васаги золотими та срібними скрізь
ремінцями

К сницям привязано й дужками спе-
реду й ззаду двійними

Вкруг оторочено; дишель тож срібний
з гаком зтолотитим

730 З сниць видавав ся з двома хомутами
на вид ніби ярма.

Гера принесла й нашійники тож зо-
лоті й повпрягала

- Огерів двох прудконогих, бо прагнула
сварки та зойку.
В той час козарного Дія дочка,
синьоока Атена
Скинула з себе в отця на порозі тонке
завивало
- 735 Гарне, строкате, котре сама ткала
своїми руками,
А замісь його вдягнувши хитон гро-
моносного Дія —
Броню міцну, ополчила себе на війну
многослізну,
Плечі егідою вкрила з кутасами обкрай
навколо,
Поверх егіди кругом намальовані всі
страховиська:
- 740 Чвара й Втручарство і Натиск грізний
і тремтяча Тікачка,
Там і Горіони була голова, чудовиська
страшного,
Грізна й мерзена на вид, дивовижа
козарного Дія;
Та надягнула на голову шолом з за-
бралом двоєстим,
Злотоцьвяхований, в міру на сто пе-
редовців зладнаний.
- 745 Сіла в яскравім повозі, взяла в руки
довгого списа
Дуже важкого, котрим здоліває ряди
необачних

- Всіх, на яких розгнівить ся дочка
всемогучого батька —
Гера ж невтомно легким нагаєм на-
лягала на коний.
З скрипом самі відчинились небесні
ворота, що Горам
750 Здавна уручені, як і Олімп та і небо
широке,
Щоб густу хмару коли розганяти, коли
наганяти —
Крізь ці ворота вони підштуркаємих
кокий погнали,
В мить Кронїєнка знайшли: він сидів
од богів прочих окрім
На височеннім шпилю край много-
кряжового Олімпу.
755 Коний поставивши там, білолокотна
Гера богиня
Вивідала в Кронїєнка, верховного
Зевса, спитавши:
„Зевсе паноче! не ганиш Ареса
за той лютий злочин,
Скільки числом і якого він стратив
народу в Ахейців,
Марно і овсім не в час; мені тяжко,
а ті супокійні,
760 Ще й веселять ся — Киприда і Феб
Аполлон сріблелукий,
Безума збуривши сього, що й жадних
не віда законів.

- Певно, паноче, на мене розсердиш ся,
як я Аресу
Знатно боки полатавши, геть-геть його
витурлю з січи?“
- Їй в одповіт на ці речи збіраю-
чий хмари Зевс мовив:
- 765 „Йди та зворуш ти на його от здобн-
чодарку Атону,
Що особливо привикла втручати його
в тяжкі біди“.
- Так він сказав, його слову вияла
білолокотна Гера:
- Торгнула кіньми, і не без охоти баскі
полетіли
Оболоками помежи землею і небом
зорящним.
- 770 Скільки ото чоловік навкруги може
скинути оком,
Як на горбочку сидить та вдивляєть
ся в море безкрає,
Стільки і конї богинї за раз захопляли
ногами.
- От як до Трої доїхали, де протіка-
ють дві річки,
Де Сімоент та Скамандр свої води у
купу зливають,
- 775 Там білолокотна Гера богиня і коний
спинила,
Повипрягала з повоза й туманом
густим обвинула,

А Сімоент перед ними розкидав ам-
вросію — пастиєсь.

Попростували богині, немов по-
лохливі голубки,

Тихо, обережно, прагнучи облад по-
дати Ахейцям.

780 От як достались обидві туди, де вкруг
сили Деміда

Конекротителя скупчилось лицарів
многочисленних

Самих запеклих, жорстоких, мов леви
оті мясожерні,

Чи мов ведри дикобуйні, сила котрих
необорна,

Там білолокотна Гера спинилась і
крикнула, вдавшись

785 Постаттю на веледушного Стентора
з голосом мідним,

Що кричав так, як кричалоб за раз
пятьдесять чоловіка :

„Стид вам, Аргівці нікчемні, ди-
венні лиш тільки по виду!

Поки Ахилл богорівний вчащав на
війну та на сїчи,

Доти Троянці ні разу не сьміли з во-
ріт Дарданійських

790 Носа показувать, бо його списа боя-
лись важкого ;

А тепер бють ся од міста далеко при
човнах дупластик“.

- Так-от сказала і в кожному силу
збудила й відвагу.
А синьоока Атена ударилась до Ти-
дїєнка;
Цей володар, межі кіньми та межі
повозами сївши,
795 Рану загоював, щó причинив йому
Пандар стрілою,
Бо його піт замордовував сильно під
ремнем широким
Круглого щита: від щита важкого рука
аж залякла;
Але ремінь підіймаючи, він витрав
кров червону.
Тут до ярма приторкнулась богиня
і заговорила:
800 „Щó не кажи, а Тидей породив
собі сина невдаху;
Правда, і сам Тидей ростом малень-
кий, за теж був вояка!
Я якось раз було не дозволяла йому
воювати,
Нї навіжено вискакувать, як він один
без Ахейців
Вістником в Теби пішов до великої
юрми Кадмеян,
805 А гостювати в палатах звелїла йому
супокійно;
Та він запеклий і повний відваги,
яким був і досї,

- Став викликати на герць молодїж і
раз-по-раз звитяжив
Легко, — таким я помагачем мужним
була задля нього!
Я й біля тебе стою оце і тебе обе-
регаю,
810 Та, як зчлива, підбодрюю й кажу
з Троянцями битись.
В тебе ж щось чи непомірна утома
сустави змлоїла,
Чи таки здержує боязнь мертвяца,
і ти після цього
Не Тидїєнко, не нащадок досьвідного
Инеєнка“.
Йї на ці речі завзятий Демид відповів
і промовив:
815 „Знаю тебе я, богине, вже, дочко
козарного Дїя,
Тим-то і скажу: тобі щире слово, не
буду таїтись:
Нї, мене й боязнь мертвяца не здер-
жує тай не лїнивство,
А памятаю твої остороги, що ти за-
гадала.
Ти ж менї не дозволяла з блаженними
битись богами
820 Іншими всіми, а лиш коли Зевса
дочка Афродита
В сїчу наникне, то цю і вражати меш
гострою міддю.

- От через щó я і сам відступаю і ви-
шим Арівцям
Всім наказав відступити і тутки до
купи зібратись,
Бо примічаю гаразд, що на січі Арес
верховодить“.
- 825 І йому знов відповіла на це си-
ньоока Атена:
„Нї, Тидїенку Демиде, жаданий з-по-
кон мому серцю!
Ти-то не бій ся тепер нї Ареса нї же
кого-небудь
З прочих безсмертних, — тобі ж я
сама помічниця надїйна.
Ну-же! найперш на Ареса гонї коний
однокопитих,
- 830 Зблизька врази його й овсім не бій
ся бурного ненатлі,
Що так лютув: це твориво злюче,
облудне, зрадливе.
Спершу він передо мною та Герою
заприсягав ся
Тільки з Троянами битись, а запомо-
гати Арівцїв,
Ниньки ж дружить ся з Троянами,
а на тамтих і забув ся“.
- 835 Так-от сказавши зіпхнула Сте-
нела з повоза на землю,
Хватко рукою назад ним шарпнувши,
і той ген відскочив;

Потім сама на повіз умостила ся по-
пліч з Демидом,
Надто загониста. Тріснула ляско з ваги
вісь дубова,
Бо везла грізну богиню й хороброго
зуха-вояку.

840 Зараз Паллада Атена взяла нагая
в руки й віжки
Та заняла коний однокопитих навпроти
Ареса ;
Цей тоді броню здирав з Періфанта
дивозного зростом,
Над Етолян хоробрійшого, сином він
був Охисія, —
Цього-то і обнажав душогубець Арес.
Тут Атена

845 Невида шликом накривлась, щоб при-
крий Арес не зобачив,
Але Арес людозгубний, небесного
вдрівши Деміда,
В мент Періфанта дивозного зростом
узяв тай покинув
Тамки ж лежати, де ранше він дух
випер з нього, убивши,
А сам поніс ся притьмом власне на
конебора Деміда.

850 От як обов вони наступаючи вже були
близько,
Ринувсь Арес вперед груддю й метнув
понад віжками й дишлем

- Списа мідяного, прагнучи виперти дух
з Тидїєнка.
Та синьоока Атена, піймавши рукою
оружже,
Кинула в бік від повоза, щоб стріл
полетїв мимоцїльно.
- 855 Тут знов Демид зичним голосом слав-
ний метнув самотужки
Мідного списа й попав, — спромогла
бач Паллада Атена, —
В пузо під пупом, де був під хитоном
у нього набрюшник;
В це-ото місце влучивши, він розпа-
нахав гарне тїло,
Й тут же назад вирвав списа: Арес
міднобронний галаснув
- 860 Так гучно, мов би галаснуло девять
або й десять тисяч
Разом людей на війні, починаючи сїчу
крїваву, —
З жаху великого аж задріжали Ахейці
й Трояни, —
Так-от страшенно галаснув Арес,
війни й плїку неналя.
- От же якою від хмар мрака
хмурною завше здаєть ся,
- 865 Як від бурхливого схопить ся вітру
жара нестерпуча;
Саме таким і Арес міднобронний зда-
вав ся Демиду,

- Як вкупі з хмарами той підіймав ся
на небо широке.
В мент він достиг до Олімпа високого,
житла безсмертних,
Посадовив ся біля Кронієнка зітхаючи
важко,
870 Бо жеську кров показав йому, що в його
з рани сочилась,
І нарікаючи речі крилаті почав гово-
рити :
„Батьку Зевесе! не сердиш ся
бачучи ці люті річі?
Ми, боги, завше у тебе пригнічені й
напасти терпим
З зради взаїмної, тільки б лиш лю-
дям добра приспорити.
875 Ремствуєм всі ми на тебе, що ти по-
родив дочку люту,
Згубливу всім, котра тільки й пиль-
нує несправедних вчинків.
Всі ж бо пак інші безсмертні боги,
скільки їх на Олімпі
Слухаєм радо твоїх повелінь і тебе
боїмо ся;
Цю ж ти не ганиш ні словом, ні ді-
лом її не спияєш,
880 А потураєш їй, бо родив сам цю дочку
знїячливу.
Ниньки вона горовитого завш Тидї-
єнка Демида

- Збурила так біснувати ся супроти нас
всіх безсмертних :
Сперш на Киприду напав і поранив
їй руку при кисті,
А потім ось і на мене самого наки-
нувсь мов дідько,
885 Але мене спасли й винесли ноги
прудкі, а то довго б
Тамки страждав би я, лежачи меж
страшними мерцями;
Бо хоч і був би живим, певне міддю
я б сили рішив ся“.
- Грізно на нього зирнувши, збі-
раючий хмари промовив :
„Та не скигли мені, зраднице, сидючи
поруч зо мною!
890 Дуже мені поневірів ся ти над усіх
Олімпійців,
Бо тобі тільки й приємні і чвари і
війни тай січи;
Дух в тобі матери невгомонливий,
сварквій і запеклий,
Гери, котру, правда, трудно й мені
вгамувати словами, —
Тим то я думаю, й ти по її ж певне
наказам страждеш.
895 Але я видержать довше не в силах,
щоб ти терпів болі,
Бо ти дитина моя, тебе Гера ж мені
породила.

Як би від иншого бога родивсь ти та-
ким зніячливим,
То вже давно б під землею ти був,
а не тута на небі“.

Так от сказавши, позвав Пеіона
й звелів загоїти.

900 І Пеіон в мент, насипавши лїків сцї-
лющих на рани,

Вилїчив згола, бо той не був з роду
чим-небудь вмїрущій.

Як молоко біле, бувши рїдким, від
смоквинного соку

Враз загусає, коли ним покручують
швидко в дїйницї,

Так Пеіон в момент вилїчив згола
буйного Ареса.

905 Геба скупала його та в розкішну о-
дежу вдягнула,

Й сїв він біля Кронїєнка Зевеса, пи-
шаючись згорда.

А двї богинї в госпуду великого
Зевса подались

Дружно — Аргївянка Гера і Алал-
комена Атена,

Хїть вгамувавши Ареса й жагу його
до мужевбїйства.

Вияснення.

1) Алоієнки — діти Алоія (*Ἰαλωεύς*). Алоій був сином Сонця (*Ἡλιος*), чи, як кажуть виші, Титана й Землі. Його жінка Іфідамія мала з Посидоном таємну любов і родила від його двох синів — Ота (*Ὀτος*) й Ефіялта, котрих обманувий Алоій і ви-кохав як своїх питомених дітей, через що вони й прозвані Алоієнками (*Ἰαλωεῖδαι*). Росли вони чудовно та химерно: кожного року підростали на сяжень, а на десятому році, будучи зростом по девять сяжнів кожен, згордували й наважили ся вилізти на небо та звоювати самого Зевса, коли той не захоче дати їм в жінки Геру й Діану. Відтак узяли та накертили гір одна на другу, вилізли на небо, розпочали битву і взяли в полон Ареса й закували в кайдани. Тим часом Діана, перекинувшись в оленя, стала для них причиною погібелі, бо стріли, котрими вони пускали в оленя, відскакували від цієї звірини, вертались назад на них же самих і вбивали. За таке

богохульне їх призиранство Зевс засудив їх у Тартар*) на віковічні муки: там вони до стовпа привязані гадюками замість верівок.

2) Ряд. 396, 397. Геракля Гомер називає і чоловіком, т. є. смертним (*άνήρ*) і сином Зевеса: „*υἱὸς Διὸς αἰγιόχοιο*“ від смертної, жінки царя Теб Амфітріона, Алкменв. Бо якось раз, коли Амфітріон забарив ся в одному поході, Зевес прийнявши його образ прийшов у Теби і загостював з Алкменою три доби. Від його Алкмена завагоніла і родила Геракля, через що новорожденець і получив прозвище „*Τριήμερος*“ (Тривечірній — Тринічняний). В ту пору проміж нащадками Персея (*Περσεύς* — син Данаї, жінки Аргоського царя Акрисія, від Зевеса) йшла суперечка за царство, а дві матери, Гераклова і Евристеєва, разом були вагітними, то Зевес надумав, щоб на царство вступив той, хто

* Тартар (*Τάρταρος* і *Τάρταρα*) це таке місце в Аїді (пеклі), де вічно мучать ся безбожники і всі інші проступники та злочинці. Це дуже глибока і темна зовсім тюрма, огорожена потрійною стіною; вкруг неї відусюди протікають усї пекельні та сумні ріки, як от: Огнепальний струмінь (*Περικλέυειρον*) і ин. В Тартарі мешкали всі злочинні чудовиська: Еринії, Химера, Сфінкс, Титани, Сизиф, Тантал, Данаїди і ин.

раньше вродить ся. От заздрісна Гера з-за неприязни до Геракля, як зачатого від Зевеса, зробила так, що раньше Геракля родив ся Евристей семимісячним і одержав царство; впослїди прогнав Геракля зі всіми синами і безперестанно стежив навіть нащадків, поки самого з його синами в однім плїку не вбито. Пілос, місто в Мессинїї (Пельопонез), основане Нелеєм, батьком лицаря Нестора. Коло цього міста затяла ся незвитяжна боротьба Геракля з Нелеєм, у котрій Геракл і вразив Аїда „жорстокою стрілою“.

3) Гори — *Ἵρα* (ἄρα — час, година), дочки Зевеса і Теміди, богинї правосудія. Їх було три: *Εἰρήνη* (мир), *Εὐνομία* (доброправність) і *Δίκη* (правдивість, правний суд). На них лежав обовязок охороняти ворота неба, і відчиняти їх по приказу Зевеса, лаштувати повоза Гелїосу (сонцю) і плекати його коний; вони були дозорцями хмар і чотирьох пор року: весни, літа, осени й зими.

Іліяда 3.

ЗМІСТ.

Коли богині, покинувши боїсько, поїхали на Олімп, Аргівці так наперли на Троян, що ті кинулись було втікати; тим часом Гелен, також Пріяменко і птаховорожбит, вговорює Гектора, щоб він наказав матері і всім старшим Троянкам піти в замковий храм Атени і замилоствити богиню (1—101). Гектор в мент відновивши битву їде в гóрод; в цій битві Демид і Главк Гіпполошенко зійшли ся, розпитались про свою родину і дуже були раді, що обоє вони давні вітцївські приятелі, обмінялись оружжєм і розійшли ся (102—236). Гектор прийшовши в город, їде в палати Пріяма; опис царських будинків (237—250). Трохи раньше по дорозі Гекторови пострічала ся мати Гекаба, дивуючись, що Гектор покинув сувору війну: певне мабуть прийшов помолитись Зевесу. „Чини ж, каже Гекаба, винуву офіру Зевесу панотцеви і прочим безсмертним та й сам випий вина, щоб підкріпитись після утоми“. Замість цього Гектор нараює матери, щоб вона зібравши найстарійших Троянок та взявши саме найкраще й коштовнїйше завивало, пішла съвяточним обходом у храм Атени, положила завивало на колїна богині і пообіцяла офірувати яловиць задля спасення Трої. Гекаба так і зробила (251—312). Сам Гектор їде до Парїса,

що бавив ся дома, і докорами побуджує його вийти знов на битву (313—368). Потім Гектор зайшов у свою господу: там йому сказали, що Андромаха побігла мов божевільна з сином і з покоївкою на башту, де й перше раз-у-раз бувало стояла ридаючи та голосячи; Гектор поспішає туди ж і в Скейській брамі зустрічає жону з дитиною на руках (369—416). Їх ворохоблива бесіда; Гектор вручає сина богам, а сам поспішає до війська, Андромаха йде до дому (407—507). Небавом Гектора настигнув Паріс, поквапливо йшовши узброєним на битву (508—529).

Осамітніла Троянців з Ахейцями
сварка жорстока;
Все ж таки часто вибухував плік або
тут, або там де в долині,
Бо вони мідними списами дружка у
дружку влучали
На оболоні проміж Сімента і Ксанта
потоків.

- 5 Первісним Теламоненко Аякс,
огорожа Ахейців,
Лаву Троянців прорвав і товаришам
світу приспорив,
Стративши мужа, що був між Тра-
кійцями найхоробрійший,
Еісоренка Акаманта, дужого та кре-
мезного.
Він його в бляху передню влучив на
шоломі мохнатім,
10 І наконешник мідяний та гострий у
лобі застрягнув,
Кістку пробивши навиліт, і тьма тому
очи покрила.

- А Тевтраненка Аксіла Демид
убив зичноголосий;
Мешкав Аксил домовито в збудованій
лепсько Аризбі,
Майном багатий і дуже прихильний
до всякого люду:
- 15 Всїх приймав чемно і щиро витав,
край дороги жиючи;
Але ніхто з них до його тепер не
прийшов на підмогу,
Щоб одвернуть безголове; Демид оби-
двом збавив віку —
І самому і Калісію джурі, що був
тоді в його
За підпогонича: зникли обидва за-раз
під землею.
- 20 А Евріял лицар Дреза убив тай О-
фелтія стратив;
Потім на Езепа кинувсь і Пидаса,
щó раз родила
Абарбарєя русалка блискучому Буко-
леону;
Буколеон же був сином славетного
Лаомедонта,
Старшим в сім'ї, його мати колись то
родила таємно:
- 25 Бирки пасучи з русалкою в любовцах
він з'єднав ся,
Й заваготнївши русалка дїтий привела
близнюків двох.

Їм обидвом збавив сили й підтяв бо-
гатирські челени
Микистієнко, а в решті в обох позди-
рав з плечий броню.

В той самий час Поліпит війно-
терпий убив Астіяла,

30 А Одиссей хитромудрий Підита Пер-
коського стратив
Мідяним списом, а Тевкр божествен-
ного Аретаона,
Тай Антилох Несторенко вбив Аблера
списом блискучим ;

А володар Агамемнон державний, тож
списом, Елата,

Що проживав поздовж берегів би-
строга Сатніюента,

35 В Пидасї, місті високому ; Филака ж
встиг лицар Леїт,
Як той тікав, а Мелантія вбив Еври-
пил і здер броню.

Потім Адраста живим полонив
Менелай голосистий,

Бо того конї, злякавшись, повоза по-
несли по герцю

Та за глоговий сучок зачепивши ся
віссю, шарпнули

40 З розмаху й дишля зломали, а потім
самі вже понеслись

В город, куди простували і інших
напуджені конї.

- Випав з повоза Адраст через колесо,
хропнувсь об землю
Тай зарив носом у порох по швию;
до його підскочив
З списом довгасти́м в руках Менелай
Атрієнко білявий, —
45 А той почав Атрієнка благати, об-
нявши колі́на:
„Не убивай, Атрієнку, мене, а
візьми вартий викуп;
Скарбів багато наховано в мого за-
можного батька:
Золота, міді і ковані штучно з заліза
знараддя;
З любовстю батько великого дасть тобі
викупу безліч,
50 Тільки зачує, що жив та здоров на
човнах я ахейських“.
Так він сказав і цим словом тому
серце в грудях зворушив.
Вже було хтів Атрієнко віддати його
свому джурі,
Щоб на човни запровадив ахейські,
але Агамемнон
Вибіг насупроти й гучно галаснувши
мовив до його:
55 О, пестеня Менелаю! чому во-
рогів так жалієш?
Жалощі... мов би натворено справді
добра тобі в хаті

- З ласки Троянців, щоб з них не втік
жаден від лютої страти
І від рук наших, та навіть і той, що
ще в череві мати
Носить під грудями, щоб не ввильнув,
але щоб всі огульно
60 Зникнули й без похорон з Іліону не-
видними щезли!“
Так сказав лицар і перевернув
зовсім братови мисль,
Бо до ладу мовив: в мент відпихнув
той од себе рукою
Зуха Адраста, котрого вразив Ага-
мемнон державець
В пузо, й Адраст перекинув ся на-
взнак; тоді Атрієнко,
65 В груди опершись ногою, потяг ясе-
ньового списа
Й вирвав. Тут Нестор, галаснувши
гучно, наказ дав Аргівцям:
„Лицарі любі Данайців, Аресові
джурн почесні!
Вже от тепер і ні жаден з нас не
зоставай ся позаду,
Прагнучи брові й собі б на човни як
найбільше принести.
70 Кете, вбиваймо ворожих людей, а
впосля супокійно
Тут же на герцю ви можете броню
з померших здирати“.

Так от сказавши, він кожного
серце й відвагу зворушив ;
Тут би Троянці під наглотом жвавим
голінних Ахейців
На Іліон повлізали, безсилієм духа
здоланні,
75 Як би Енеєви й Гекторови підійшовши
не мовив
Слова Гелен Пріяменко, ухваленний
птаховорожчин :
„Гекторе та й ти Енею! коли
вже на вас особливе
Впала вага́ бути в клопотах як за
Троян, так Ликійців, —
Бо ви дотепнійші в справах, і бити ся
і розмішляти,
80 То стійте тут і вояків спинивши за-
держуйте в брамах,
Всюди самі похожаючи, поки аж
в руки жіночі
Не попадуть втікачі і сьміховиском
вражні не стануть.
А після того, як ви всі батави під-
бодрите досить,
Ми будем битись з Данайцями, тут же
таки застаючись,
85 Як би нам скрутно не було, стискає
бо нас доконечність.
Ти ж оце, Гекторе, в город рушай
і порадь безпремінно

- Неньці твоїй і моїй, щоб зібравши
шановних паньматок
В храм синьоокій Атени, що в місь-
кому верхньому замці,
Та, відімкнувши ключем двері того
святото будинку,
90 Шату, яка в неї в скрині лежить
найпишнійша й найлучча
Тай за-для неї самої приємна і вельми
коштовна,
Хай на коліна положить самої богині
Атени,
Хай також пообіцяє зарізати їй тамки
в храмі
Ще не носивших ярма яловиць одно-
літніх дванацять,
95 Може помилує город, жінок і дітей
немовлящих ;
Може пак від Ілїона вона протурить
Тидїєнка,
Дикого даньця, котрий завдає всім
і страху і жаху.
Цей Тидїєнко, по мойому, самий за-
пеклий з Ахейців,
Навіть Ахилла палкого ніколи ми так
не боялись,
100 Хоч він, як кажуть, родивсь від бо-
гині ; а цей от пройди-сьвіт
Надто лютує, й ніхто з ним не ва-
жить ся в силі рівнятись“.

- Так от сказав він і Гектор по-
слухав ся рідного брата,
Та зараз у всеоружю з повоза і ско-
чив на землю;
Машучи гострими списами, никав по
табору всюди,
105 В збоїще всіх понукав і підняв ко-
лотнечу страшенну.
Лавою стали під муштру Троянці
напроти Ахейців,
Ті почали відступати і вбивство чи-
нить перестали,
Бо їм примріло ся, ніби з богів хтось
безсмертних спустив ся
З звіздного неба на поміч Троянцям, —
того й відступили.
- 110 Гектор тим часом Троянцям наказ
дав, галаснувши гучно:
„Великодушні Троянці, й союз-
ники дальнославетні!
Мужами будьте, друзя, спомяніть не-
оборную силу,
Поки баритимусь у Іліонї, де раяти
буду
Перво старшинам і радцям, а впослї
і всім нашим жонам
- 115 Щиро богам помолитись і пообіцять
гекатомбв“.
- Так от сказавши назад пішов
шоломоблискавний Гектор;

- Чорний ремінь, щó краї оббігав пупо-
видого щита,
Кінцями бив йому ззаду по щиколот-
ках і по карку.
Тою порою Главк Гіпполошенко
й Демид Тидієнко
- 120 Проміж батав серед герцю сходили
ся прагнучи стятись,
І як ото вже були недалеко один від
другого,
Первим Демид, зичним голосом слав-
ний, почав говорити:
„Хто ж оце ти, бездоганно во-
яцький, з людей умирущих?
Я пак на січи тебе людославній ні-
коли не бачив
- 125 Раньше, а ниньки оце ти за пояс
заткнув усіх чисто
Власним зухвальством, що видержав
мого довгастого списа:
Тільки лвш дітя злодольних людей
мою міць зустрічають.
А як що ти хто-небудь із безсмертних
прийшов сюди з неба,
То я з богами небесними битись ніяк
не зосмілюсь,
- 130 Бо навіть Дріянта син Лікаорі, без-
трепетний свавольник,
Довго не жив, бо з богами небесними
суперечав ся:

- Він якось раз, зівалтувавши буйного
Діониса мамок,
Гнав їх по боговій Нісській горі, і
вони всі загально
Долу офірні походні розкидали, як
душегубець
135 Їх катував волопугою; сам же Діонис
злякавшись
В хвилі морські упірнув, а Темида
сховала у надро
Зляканого, бо великий взяв жах зза
погрози палія.
Тим то на його боги й розгнівились
безжурно живуці;
Правда, його осліпив Кронієнко, а
все ж пак не довго
140 Жити прийшлося йому, бо всім без-
смертним богам опротивів.
Тим-то і я не хотів би з богами бла-
женними битись.
А коли ти хто зі смертних, що оwoц
землі уживають,
То ходи ближче, щоб гибелі краю ско-
рійше встигнути“.
І йому знову на це відповів
славний Гіпполошенко:
145 „О Тидієнку преславний, чому про ро-
дину питаєш?
Аджеж якая родина листви, то така
й чоловіків:

- Инша з листви опадає на землю од
вітру, а иншу
Знов розцвітаючий ліс родить, як
лиш весна наступає.
Так і на людях: один рід народить
ся, другий скінчив ся.
- 150 А коли хочеш дознати ся всього, щоб
відати певно
Нашу родину, то знай, що багато лю-
дий її знають.
Є в байраку конекормого Аргоса го-
род Ефира,
Де жив Сизиф, котрий видавсь над
всіх людей найвторопнійшим;
Іменувавсь Еоленком і сина родив
собі Главка,
- 155 А оцей Главк породив непорочного
Беллеронфонта,
Котрому боги красу дарували і лю-
боприємну
Мужність придали, але проти його
Прит зраду замислив:
Вигнав його з громадян, бо сам був
могутнійшим в Аргівців,
Що зпоконвіку на владу йому ж Зевс
під берло звитяжив.
- 160 З ним ото Прита жоні божественній
Антії забаглось
В любощах крадьки змішатись, але ж
не вдало ся ніяк їй

- Звабити мудрого та соромливого
Беллерофонта.
От вона Приту цареви і наклеветала,
мовлявши:
„Прите! або умирай, або вбий зараз
Беллерофонта,
165 Що хтів мене зівалтувати у любощах
щей живосилом“.
Так-от сказала, і Прита взяв гнів, що
почув такі речі.
Правда, убити його остеріг ся, гріха
побоявшись,
Але послав у Ликію й знаки йому
дав лиховістні
Та на таблиці складній написавши
дутьельних обмовок,
170 Тестеви свому звелів показати, щоб
той його стратив.
От він в Ликію пішов під проводом
богів непорочним.
І як ото вже в Ликії доставсь до бур-
ливого Ксанта,
То цар Ликії широкої іречно його
привитавши
Дуже гостинно приймав девять днів
і що-день вола різав.
175 А як-ото вже десята зійшла роже-
перста зірниця,
Цар розпитавши його, попросив на
знаки подивитись,

- Що там цікавого справді в таблиці
йому Прит зять пише.
Потім, лиш тільки узяв та побачив
зловістний знак зятя,
Всамперед припоручив йому небориму
Химеру
180 Вбити; вона ж була божого роду, а
не чоловіків:
З переду — лев, а з хвоста — смок
крилатий, а тулуб козулі,
А видихала з пащеки страшений
огонь всежеручий.
Він це дивовисько вбив таки, здав-
шись на божі ознаки.
В друге знов Беллерофонт із Соли-
мама славними бив ся,
185 Й січа з оцими людьми, сам казав,
була дуже уперта.
В третє знов поубивав Амазонок му-
гирообразних,
А як вертав ся назад, йому иншу
Прит зраду замислив:
Вибравши з всеї Ликії широкої самих
хоробрих,
Вислав в засаду, та ті вже назад не
вернулись до дому;
190 Бо усіх чисто пострачував Беллеро-
фонт непорочний.
От, як довідав ся Прит, що й богів
він є нащадок хватський,

- Він мене в Трою послав і наказував
довго й суворо
Завш бути первим і в битві над ин-
ших усїх видаватись,
Та не соромити роду батьків, що за-
жили пошани
210 І віковічної слави в Ефирі й Ликії
широкій, —
Цеї ото я родини і крови пишаю ся
бувши“.
- Так він сказав, і був радий Де-
мид, зичним голосом славний.
Спершу він списа свого застромив
в многовипасну землю,
Потім словами ласкавими заговорев
так до Главка :
- 215 „Ти таки й справді, як бачу, мій
гість єсь вітцївськїй давнїшній,
Бо божественний Іней непорочного
Беллерофонта
В власних сьвітлицях приймав два-
цять двїв і вітав гостеливо,
Тай помінялись обое гостинцями вель-
ми цїнними :
Подарував Іней пояс багровобрунастий
блискучий,
- 220 Вдячний же Беллерофонт підніє келїх
двоєстий із злота ;
Келїх оцей відїжджаючи, я лишив
дома у себе.

Що ж до Тидея, то не памятаю, бо
дуже маленьким
Був я тоді, коли в Тебах погинуло
військо ахейське.

От через що тепер я тобі в Аргосі
гість і приятель,

225 А ти в Левкії мені, як я в вашу гро-
маду прибуду.

Тута ж на герці посеред батав на-
ших списів чужаймось,

Бо й за-для мене багато Троян є й
союзників славних,

Щоб убивати, кого мені бог дасть
ногами настигнуть,

Та й за для тебе багато Ахейців стра-
чать, кого зможеш,

230 А модерунками ми поміняєм ся, щоб
і вони от,

Взнали, що ми собі батьківські щирі
приятелі здавна^а.

Так от мовлявши та скокнувши
раптом із коний на землю,

Гарно за руки взяли ся і дружбу на
вік заключили.

Але тут Главка Зевес Кронїєнко зо-
всім обезглуздив,

235 Бо помінявсь браковито з Демидом
він на модерунки:

Свій золотий стоволовий на мідяний
девять-воловий.

- Гектор тим часом до Скейської
брами й до дуба досягнув;
Там позбігались до його Троянців не-
вісти і дочки,
Щоб про дітий розпитати, про рідних
братів, про свояцтво,
240 Й про чоловіків; а він загадав, щоб
богам перш молились
Всі почерезно жінки, бо вже многих
скорботи коснулись.
А як-ото вже прийшов у Прія-
мові пишні палати,
Де побудовані гладкі були переходи;
в палатах
Опочивалень було пятьдесять з гладко
тесаних камнів,
245 Близько одна коло другої, де з моло-
дими жінками
Спали Пріяма жонаті сини, а напроти
в подвір'ї
Рядом лежали штуково збудовані
з тесаних камнів
За-для невісток дванацять під дахами
опочивалень,
Де спали славні Пріяма зятї тож
з своїми жінками, —
250 То йому вийшла на зустріч шановная
кротісна мати
І запровадивши до Лаодики, найкра-
щої з дочок,

- Стиснула міцно рукою, немов би й
сама вросла в нього,
Й слово сказала докірливе, ще й по-
чала вимовляти :
„Чом ти, дитино, покинувши сїчу
зухвалу, явив ся ?
255 Певно мабуть осоружні ахейські снни
натискають,
Бючи ся навкруги міста, й тебе при-
вело сюди серце,
Щоб з замковї високости руки до
Зевса здїянати ?
Але пожди, поки я от смачного вина
тобї вточу,
Щоб ти поофірував спершу Зевсу
і вишим безсмертним,
260 Потім і сам таки сили та духу набрав
ся, як випеш,
Бо чоловіку втомленному надто вино
дав сили,
Як оце й ти утомив ся, своїх захи-
щаючи кривих“.
І їй великий на це відповів шле-
моблисканий Гектор :
„Не підноси менї трунку солодкого,
матїнка люба !
265 Не ослабіти б, не втратити мужности,
баги й завзятя ;
Та і руками невмитими Зевсу вино
возливати

- Жасно мені: не гаразд чорнооблач-
ного Кронієнка
Ревно благати, найпак що скаляв себе
кровю, убійством.
Тя ж оце, матінко, в храм іди здоби-
чодарки Атени
- 270 З жертвами й з димом кадильним,
зібравши паньматок старезних,
А оту шату, яка в тебе сама пиш-
нійша й найбільша
В опочивальні є, що й за-для тебе
самої милійша,
Цю положи на коліна Атені красоку-
черявій,
Пообіцяй яловиць їй зарізати в храмі
дванацять
- 275 Рочних, не бувших в ярмі, ачей
справді помилує й гóрод
Наш, і троянських жінок та і наших
діттей немовлячих,
Тай протурить Тидієнка геть од Ілїону
св'ятого,
Дикого шерміра і зтяжнóго полохо-
причинця.
Тя оце йди собі в храм таки здоби-
чодарки Атени,
- 280 А я піду пошукаю Паріса, його за-
візвати,
Може захоче послухатись, як я скажу,
що під ним в мент

- Трісне земля, бо тяжким безголовем
його Олімпіець
Плекав Троянцям, Пріяму величному
і його дітям.
Як би його я уздрів, що спустив ся
він вовнутр Аїда,
285 Певне сказав би, що розум забув на
маркотну злиденність“.
- Так-от сказав, а вона до сві-
тлиці прийшовши гукнула
На покоївок, і ті назбирали по місту
старезних,
А сама в нижню спустила ся опочи-
вальною пахучу,
Де були вироблені штучно шати, ро-
бота челядок,
290 Тих-от жінок, котрих сам Олександр
привіз боговидий
Із Сидонії, припливши звідтіль по ши-
рокому морю
Тою дорогою, щб і Єлену віз з знат-
ного роду.
З них одну взявши Гекаба понесла
в дарунок Атені
Саму найкращу, гаптовану штучно,
і саму найбільшу, —
295 Сяла вона мов зоря і лежала окремо
від інших.
Взявши пішла, а за нею багато ста-
резних стежило.

От як досягли до храму Атени,
 котрий в Акрополї,
Повідчиняла їм двері настїж Теано
 красолиця,
Родом із Кісси, жона Антенора, вкρο-
 тителя коний, —
300 Що обібрали Троянці за жрицю до
 храма Атени.
Там з молитвенним всі галасом руки
 зняли до богинї,
А Теано красолиця взяла штучно ви-
 шиту шату
Та на колїна поклала Атенї красо-
 кучерявій,
Й молячись ревно благала дочку ве-
 ликанного Дїя:
305 „Чесна Атено, богине з богинь,
 городів обороно!
Переломи ти Демидови списа, подай,
 щоб і сам він
Нвць повалив ся в пісок недалеко від
 Скейської брами!
Зараз тобі яловиць ми заріжемо
 в храмі дванацять
Рочних, не бувших в ярмі; а ти
 зглянь ся, помилуй і город
- 310 Наш і троянських жінок та і наших
 дїтий немовлячих“.
 Так-то благала, та нїткала завш
 їй Паллада Атена.

- Як-от вони так молились дочці вели-
канного Дія,
Гектор тим часом пішов в Олексан-
дрові пишні палати
Гарні, що побудував сам з майстрами,
котрі о ту пору
315 Доскональнійшими в Трої родючій
були мулярами,
Що збудували йому спочивальню,
палату й подвіре
Близько побіля Пріяма і Гектора,
тож в Акрополї.
Гектор туди і ввійшов Зевсу любий:
тримав у руках він
Деятилоктого списа, а зверху на ра-
тищі сьяли
320 Мідяний шпеник і шпуга, що вкруг
золотá оббігала, —
І в спочивальні знайшов його: порав
ся той з модерунком
Дуже хорошим, обмацував щита і луки
дугасті,
А Аргівянка Єлена з челядками окрім
сидїла
Та покоївкам загадувала ремесла
славетні.
325 Гектор, уздрівши його, став йому до-
рікати словами:
„Несамовитий! не гоже цей гнів
тобі плекати в серці:

- Люди от гнуть мов мухи, вкруг
замку і мурів високих
Бючи ся, а через тебе війна оця й
сварка взаїмна
Город тепер обгорнули; ти й сам по-
сварив ся б з ким-небудь,
330 Вздівши, що той од війни осоружної
хоче ввильнути.
Нуж бо вставай, щоб жеручим вогнем
нагло город не взяв ся“.
І йому знову на це боговидий
сказав Олександр:
„Гекторе, вилаяв ти не задаром мене,
по заслужі;
Що от скажу тобі, ти зрозумій та
мене і послухайсь:
335 Я в спочивальні сидів не зза гніву та
і не зза ремсти
На всіх Троянців, а хтів потужити та
душу одвести.
Жінка ж сьогодні мене вговорила
м'якими словами
Йти на війну; та здаєть ся й самому,
що так хосеннійше
Вийде ця справа, звитяга бо всім ви-
падає чергою.
340 Але тепер підожди, я вдягну моде-
рунки Ареса,
А не то йди, а я потім нагнати тебе
сподіваюсь“.

Так сказав, а шлемоблискавний
Гектор на це анї слова;
Гектору потім Єлена мовляла мягкими
словами:

- „Дівере мій, мене суки винов-
ниці бід ще й без серця!
345 Лучче б я мала, щоб в той день, коли
мене мати родила,
Буря вихрова, сердито мене підхо-
пивши, понесла
В гори або в хвилі кинула грізно ре-
вучого моря,
Де б zostавалась я й доси, й цїєї б
бїди не лучилось;
Врештї ж, коли боги зволили це так
скорботно зробити,
350 Лучче б я мала когось шановнїйшого
жїнкою стати,
Хто б спочував чулим серцем і стид
і докори людськії;
Цей же й тепер легкодумний та ма-
буть таким і сконає, —
Ог за щоб, думаю, він буде й варт-
носне жниво збирати.
Але ввїди-но, присядь відпочити на
цьому крісельці,
355 Дівере, бо особисто тобі праця дух
ослабила
Через менє суку й через оскорбу
гидку Олександра.

Згубний нам жереб судив Кронїенко,
щоб навіть по смерті
Ми обезславленими zostавались і се-
ред потомків“.

Їй знов на це відповів шлемо-
блискавний Гектор великий:
360 „Сїсти мене не проси, хоч жалїєш, —
мене не вговориш;
Дуже душа в мене так-от і лохне
піти та Троянцїв
Запомогати, котрі вельми-дуже за
мною нудьгують.
Ти ж от побуджуй його та нехай
і він сам поспїшає,
Щоб захопити мене, поки я ще за-
бавлю ся в містї:
365 Я, бач, ще маю до дому зайти поди-
витись в останне
На домочадцїв, на милу жону й на
маленького сина:
Я ж бо не відаю, чи і повернусь на-
зад до них знову,
Чи мене може боги запакують під
руки Ахейцїв“.

Так-от сказавши пішов собі геть
шлемоблискавний Гектор.
370 Хутко він потім достав ся до гарно-
мешкальних будинків
Та не застав білолокотної Андромахи
в сьвітлицях,

Бо та з дитиною та з покоївкою
в сукуні додільній
Часто стояла на башті рїдаючи та
голосючи.

Гектор тоді, не знайшовши жони не-
порочної дома,
375 Став на порозі і до челядинок почав
говорити:

„Кете лишень, челядинки, ска-
жіть мені щирую правду,
Де ж Андромаха? куди білолокотна
вийшла з сьвітлиці?

Може пішла до зовиць, або до красо-
майлих ятрівок,

Чи може в храм подала ся Атени, де
й інші Троянки

380 Краснокудряві сувору богиню зами-
лостивляють?“

І йому зараз проворная клюш-
ниця слово мовляла:

„Гекторе! прагнеш ти, щоб щирю
правду тобі я сказала:

Ні до зовиць вона вийшла, ні до
красномайлих ятрівок,

Не подала ся й до храму Атени, де
й інші Троянки

385 Краснокудряві сувору богиню зами-
лостивляють;

Але на башту велику пішла Іліона,
прочувши,

Як дуже страждуть Троянці, а муж-
ність Ахейців велика;
Тим-то вона до мурованих стін і по-
бігла квапливо,
Мов божевільна, за нею і мамка по-
несла дитину“.

390 Так йому ключниця мовила й
Гектор пішов геть з будинків.
Тою ж дорогою, все по буркованих
вулицях Трої,
Місто велике проходючи хутко, до-
ставсь він до брами
Скейської, — бо, бач, тудою мав
вийти у поле; —
Там йому богатовінна зустріла ся
жінка, біжучи,

395 Велкoduшного Еетіона дочка Андро-
маха.
Еетіон, проживаючи в Тебі під Пла-
ком лїсвстим
З давніх давєн, і тепер Киликійцями
ще володарив.
Цього ж дочка й була замужем з Гек-
тором міднопанцирним
Й тут з ним тепер пострічала ся, а
покоївка йшла ззаду,
400 Держачи в ловї маленького сина, зо-
вєім немовлятко,
Втішного вєім Гекторенка та гарного
мов зоря ясна.

- Гектор Скамандрієм іменував його,
а усі інші
Астіанаксом, бо Гектор один боронив
Іліона.
Тут він любезно на сина поглянувши,
мовчки всьміхнув ся,
405 А Андромаха підбігла до його, роня-
ючи сльози,
Стиснула міцно рукою, немов в нього
вросла, й сказала:
„Ох, необачний! твій опал зні-
чить тебе: не жалїєш
Сина малого й мене безталанної, що
удовою
Стане небавом, бо скоро тебе зженуть
з сьвіта Ахейці,
410 Всї враз накинувшись, а задля мене
було б хосенїйше
В землю пірнути, коли тебе втрачу,
бо вже нїякої
Втіхи для мене не буде, як ти свою
долю настигнеш,
А тільки „ах! ох!“ Нема в мене
батька, не має і неньки;
Бо панотця менї стратив давно вже
Ахилл божественний,
415 Як зруйнував Килікіян цілком гарно-
мешкальне місто,
Теби з високою брамою. Стративши
Еетіона,

- З мерлого броні не здер, — посоро-
мивсь царя зневажати, —
Тільки спалив на кострі з модерун-
ками гарними вкупі,
Та ще й могилу насипав, де вязу
навкруг насадили
420 Німфи, панянки нагірнії, дочки ко-
зарного Дія.
Сім було рідних у мене братів пито-
менних в палатах
Та всі заразом в один день пішли у
безодні Аїда,
Бо їх усіх повбивав прудконогий А-
хилл божественний,
Як вони пасли биків кривоногих і би-
рок срібнястих.
425 А мою неньку, котра царювала під
Плаком ліснестим,
Після того, як привіз сюди вкупі
з другими майнами,
Ослобонив і назад одпустив, взявши
викупу безліч, —
В гарних вітцевих будинках убила
Діяна мислива.
Тв тепер, Гекторе, й тато у мене
і неня шановна,
430 Тв мені брат рідний, ти і подруже
моє пожадане;
Ну, пожалій же мене і тепер заста-
вайсь тут на башті,

- Та не зроби сиротою ти сина й жону
 удовою ;
 Розстанови людей поздовж смоквин
 диких, де особливо
 Ворогам місто приступне : там можна
 на мури влізати.
- 435 Тричі тудою, бач, самі хоробрійші
 вже домагались
 Влізти з обома Аяксами й Ідоменеєм
 славетним,
 Як і з двома Атрівнками та з кре-
 мезним Тидієнком.
- Чи їх напутив хто-небудь, що знав
 добре божеську волю,
 Чи може серце само їм загадує і під-
 бодряє“.
- 440 Ій знов великий на це відповів
 шлемоблискавний Гектор:
 „Та і мене, бач, оце все турбує, але
 дуже стидно
 Перед Троянцями й перед Троянками
 в сукнях додільних,
 Що я оттут полохливцем відвилювать
 буду од січи.
- Та не велить мені й серце, бо звик
 я завш бути хоробрим,
- 445 В первих рядах між троянськими
 лавами з ворогом битись,
 Славу велику отцю добуваючи та
 і самому.

Бо постигаю і розумом, чую і серцем
я от-щоб:
Прийде той день, як сьвятий Іліон
пропаде і погине,
Як і Пріям і його, синсобора хороб-
рого, люди.
450 Але мене бере жаль і турбота не так
за Троянців,
Ні за Гекабу саму, навіть ні за Прі-
яма владку,
Ні за братів моїх рідних, котрих хо-
робрійших та славних
Безлїч повалить ся в прах під руками
людей осоружних,
Скільки за тебе, коли тебе хто з мі-
днобронних Ахейців,
455 День відібравши свободи, з плачем
поведе у неволю:
Ти там десь в Аргосї будеш для
другої ткати верстата,
Будеш і воду носити з Мессеїди та
з Гіперії,
Будеш мурчати не раз, бо ненависна
нужда пригнобить;
І колїсь всяк говоритиме, вздрівши,
як ти сльози рониш:
460 „Гекторова оце жінка, котрій вида-
вавсь завш і бив ся
З межі Троян конеборих, як ті Іліон
боронили“.

- Так говоритиме всяк, і нова тобі буде
скорбота
З браку свого чоловіка, котрий од-
вернув би день рабства;
Але мене вже помершого в землю
снру закопають,
465 Раньш, чим твої при уводї в полон
голосїння почую“.
- Так-от сказавши він сина хотїв
було взяти на руки,
Але дитина назад подала ся до мам-
чиних грудий
З криком, ховаючись з страху від
постатї милого батька:
Мідї воно сполохало ся й гребїня
з кїнської гриви,
470 Вздрївши, як той майталав ся стра-
шенно поверха шолома, —
І осьміхнулись любязно обоє, і батько
і мати.
- Зараз таки з голови скинув шолома
Гектор величний
Тай положив блискотливе убранне
оце на долівку;
Взявши на руки Скамандрія, поцілу-
вав та погбїдав
475 І почав Зевса благати і внших богїв
молитвенно:
„Зевсе і внші безсмертні! молю,
щоб оцей син мїй вийшов

Задля Троянців таким, як і я — зна-
менито величним
Та кріпкодушним, щоб вмів волода-
рити в Трої мостиво,
Щоб всі про його казали, побачивши
йдучого з битви:
480 „Цей куди лучче від батька!“ Щоб
ніс окривавлену броню
Згубного ворога вбивши, й щоб ра-
дував матери серце“.
Так помолившись оддав жінці
в руки жаданого сина;
Та пригорнула пестиво дитину до
грудий пахнучих,
З усміхом звичним крізь сльози,
і змиловивсь Гектор збагнувши,
485 Чуло рукою погладив її й слово ла-
скаве мовив:
„Любо! ти серця собі не вяли нео-
мірно журбою,
Бо мимо долі мене з людей жаден
в Аїд не спровадить,
Але від долі, скажу знов, ніхто не
втіче з чоловіків
Ні полохливий, ні надто відважний,
раз вже він родив ся.
490 Йди ж, моя любо, до дому, свої там
роботи справовуй,
Ткання й прядіння доглянь тай жін-
кам челядинкам загадуї

Діла свого пильнувати, війна ж —
чоловіків турбота
Всіх, хто в сьвятім Іліоні родив ся,
мені ж особливо“.

Так-от сказавши, вдягнув знов
на себе гривастого шлема
495 Гектор величний, і мовчки до дому
пішла Андромаха,
Часто назад позираючи й чулі роня-
ючи сльози.

От незабаром досталась вона в гар-
номешкальний терем
Гектора мужегубителя; там покоївок
багато
Збівших ся в купу знайшла й на ри-
данні по вмерлім підбила:

500 Заживо Гектор був їмн оплаканий
в власній господі,
Бо вони думали, що він назад більш
не вернеть ся з битви,
Що вже від люті Ахейців і рук їх
йому не ввільнути.

Та і Парис вже недовго барив
ся в високих будинках,
Але вдягнувши свою славу броню
мідяно-яскраву,

505 Чимчикував через місто, на прудкі
свої здавшись ноги.

Мов отой кінь застоялий, ячменем
вкормлений при яслах,

- Увязь порвавши, гарцює й копитами
поле періщить,
З опалу, звиклий купатись до схочу
в потоках водових,
Пише, задравши вверх голову, й гриву
на вязах жиластих
- 510 Ген розвіває; пишаючись знатною
вродою згорда,
Борзо вибрикує до молодих коний на
пасовицю;
Так само і Пріяменко Парис з виссо-
кости Періама,
Сяючи пишною бронєю навкруги себе
мов сьвіточ,
Чимчикував гордовито: несли прудкі
ноги. Небавом
- 515 Гектора рідного брата догнав він, як
той повертав ся
З власного житла, де жінку ино-що
пестив та голубив, —
Первим і заговорив Олександр з лиця
боговидий:
„Голубе! певно оце я задержую
дуже твій поспіх
Тим що барив ся та ще і прийшов
не вчас, як велів ти“.
- 520 І в відповідь йому проговорив
шлемоблисковий Гектор:
„Ет, чудний! жаден з людий з серцем
благоподобним не може

Працю тобі боєву обезславити: ти бо
відважний,
Лиш добровільно недбаха й нехтувець,
і в мене аж серце
Тріскає з гніву, коли про твою я зне-
вагу прочую
525 З межи Троянців, котрі стільки кло-
поту мають зза тебе.
Але ходім, а на цьому ми згодимось
послі, як Зевс нам
Дасть наднебесним богам віковичним
подяку складати,
Келїх свободи поставити в ослобонен-
них будинках,
Як уже попроганяємо з Трої голінних
Ахейців“.

Вияснення.

1) *Σιμόεις* і *Ξάνθος* = *Σκάμανδρος*, ріки неподалеку Трої; другий *Ξάνθος* (вірш 172), ручай в Лікії; вони всі три впадають у Середземне море.

2) *Λυκάοργος* (-*οὔργος*), син Дріанта, царя Едонів (*Ἠδῶνες*, у Тракії), нечестивий безбожник, що надто кпив з богів, найпаче з Бахуса („Антигона“, греч. вірш 881).

3) *Διώνυσος* — Бакх, Бахус, бог винограду, вина: *χάρμα βροτοῖσιν* — втіха людям (ibid. „Антигона“, Драматична дія Софокла, перевірш. Петро Ніщинський: ст. 49, 50).

4) *Ἴδομενεύς*, син Девкаліона, потомок Міноса, воєвода Кретян. Вертаючись після зруйнованя Трої в рідний край, витримав з іншими Греками велику борбу на морі і щоб спасти ся, помолвив ся По-

сидону, пообіцявши пофірувати йому першого стрічного чоловіка. Ступивши на землю в Креті, він першим стрінув свого дорогого сина, котрого й зарізав на офіру Посидонові, за що й був прогнаний Кретьянами як жорстокий і безчоловічний. Утікши з Крети в Італію, оснував там область Салентину або Мессанію, де й помер.

О п о в і с т к а.

„Українсько-руська Видавнича Спілка“ видала доси отєї книжки :

В першій серії „Белетристичній Бібліотеці“ вийшли :

Ціна в короновій вал.

1. С. Ковалів. Дезертир і інші оповідання . . .	1·60	К.
2. Іван Франко. Поеми	1·60	„
3. О. Кобилянська. Покора і інші оповідання .	1·40	„
4. Гю де Мопасан. Дика пані і інші оповідання	1·30	„
5. І. Франко. Полуйка і ин. борисл. оповідання	1·40	„
6. Н. Кобринська. Дух часу і інші оповідання .	1·60	„
7. Кнут Гамсун. Голод, роман	2·20	„
8. Леся Українка. Думи і мрії. Поезії	1·60	„
9. С. Ковалів. Громадські промисловці, опов. .	1·60	„
10. Уїлліям Шекспір. Гамлет, принц данський	1·80	„
11. Генрик Понтонідан. Із хат. Оповідання . . .	1·40	„
12. Богдан Ленкий. З житя. Оповідання	1·20	„
13. Гергарт Гауптман. Візник Геншель	1·60	„
14. М. Коцюбинський. В путях шайтана. Оповід.	1·60	„
15. У. Шекспір. Приборкана гоструха	1·40	„
16. Панає Мирний. Лихі люди	1·40	„
17. В. Короленко. Судний день	1·20	„
18. У. Шекспір. Макбет	1·60	„
19. К. Гуцков. Урієль Акоста	1·40	„
20. У. Шекспір. Коріолян	1·80	„
21. М. Яцків. В царстві сатани	1·60	„
22. Панає Мирний. Морозенко	0·90	„
23. Леся Мартович. Нечитальник	1·60	„
24. М. Коцюбинський. По людському,	2·00	„
25. В. Оркан. Скааний сьвіт, драма	1·00	„
26. Василь Стефаник. Дорога, новелі	1·60	„
27. У. Шекспір. Юлій Цезар	1·60	„
28. Л. Толстой. Відродженє, (3 томи)	3·60	„
29. К. Гавлічек-Боровский. Вибір поезий . . .	1·60	„

30	Ф. Заревич. Хлопська дитина	1·80	К.
31.	І. Франко. Коваль Бассім	1·60	"
32.	У. Шекспір. Антоній і Клеопатра	1·80	"
33.	Е. Тимченко. Калевала	3·00	"
34.	О. Катренко. Паян Природа і ин. оповідани	1·40	"
35.	У. Шекспір. Багато галасу з нечевля	1·60	К.
36.	Іван Франко. Сім казок, новелі	1·40	"
37.	Сидір Воробкевич. Над Прутом, поезії	1·60	"
38.	Уїлліям Шекспір. Ромео і Джульєта	1·80	"
39.	К. Сроковський. Оповідани	1·40	"
40.	А. Кримський. Пальмове гілля, (3·00)	2·00	"
41.	О. Кониський. Молодий вік Макс. Одинця	2·00	"
42.	Гю де Мопасан. Горля і иньші оповідани	1·30	"
43.	В. Кравченко. Буденне житє. Оповідани	2·00	"
44.	Уїлліям Шекспір. Король Лір	1·80	"
45.	Д. Лукіянович. За Кадильну, повість	3·00	"
46.	Г. Гайне. Подорож на Гарц	1·20	"
47.	І. Франко. Захар Беркут (брош. 1·20) К. опр.	1·60	"
48.	У. Шекспір. Міра за міру	1·40	"
49.	М. Коцюбинський. Поединок і ин. опов.	2·00	"
50.	О. Стороженко. Марко проклятий, поема	1·40	"
51.	С. Ковалів Риболови	2·00	"
52.	Марко Вовчок. Народні оповідани. т. I. (1·60)	2·00	"
53.	П. Мирний. Серед степів. Оповідани	3·00	"
54.	Е. Ярошинська. Перекинъчики	2·60	"
55.	В. Винниченко. Повісти й оповід.	3·00	"
56.	Л. Мартович. Хитрий Панько	1·50	"
57.	В. Вересаєв. Записки лікаря	3·00	"
58.	М. Вовчок. Народні оповідани. Т. II. (1·60)	2·00	"
59.	М. Горький. Мальва і инші опов.	2·50	"
60.	М. Дерлиця, Композитор і инші опов.	2·00	"
61.	Ю. Заср. Легенди	2·40	"
62.	А. Чехов. Змора і инь. опов.	2·40	"
63.	Н. Кобринська. Ядзя і Катруся та инь. опов.	1·80	"
64.	Д. Лукіянович. Від кривди, повість	2·00	"
65.	А. Чайковський. Оповідани	2·00	"

Друкують ся і вийдуть сього року: Е. Золя, Жерміналь; М. Вовчок, Народні оповідани, т. III; І. Франко, Воа Constrictor; Ів. Левицький, Хмари.

Ціни подані за оправні примірники.

У другій серії „Науковій Бібліотеці“ вийшли :

1. Кароль Кавці.	Народність і її початки	0.60	К.
2. Фр. Енгельс.	Людвік Фаєрбах	0.50	„
3. Фр. Енгельс.	Початки родини,	1.50	„
4. Ш. Сеньобб.	Австрія в ХІХ століттю	0.80	„
5. В Будзиновський.	Хлопська посілість (2.40) і	2.00	„
6. К. Флямаріон.	Про небо	2.00	„
7. М. Драгоманів.	Переписка (вичерпано)	1.80	„
8. С. Степняк.	Підземна Росія	3.00	„
9. Адріян.	Аграрний процес у Добростанах	1.00	„
10. Г. Тен.	Фільософія штуки	1.00	К.
11. Дж. Інґрем.	Історія політ. економії	4.00	„
12. Е. Феррієр.	Дарвінізм. Брош. 1.30 К., в опр.	1.70	„

Приготовляють ся до друку: Конрад, Основи національної економії; Вайсмаєр, Про туберкульозу.

У третій серії „Літературно-Науковій Бібліотеці“ вийшли :

1. М. Грушевський.	Б. Хмельницький	0.20	К.
2. Курцій Руф.	Фільотас	0.20	„
3. В. Наумович.	Величина звіздяного сьвіта.	0.15	„
4. Панас Мирний.	Лови	0.06	„
5. І. Пулюй.	Непропаца сила	0.20	„
6. М. Грушевський.	Бех-Аль-Джугур.	0.10	„
7. І. Раковський.	Вік нашої землі	0.10	„
8. А. Чехов.	Каштанка	0.15	„
9. М. Драгоманів.	Мик. Ів. Костомарів	0.15	„
10. Е. Золя.	Напад на млин	0.20	„
11. І. Пулюй.	Нові і перемінні звізди	0.15	„
12. Г. Квітка.	Маруся	0.50	„
13. М. Левицький.	Умова для селян, спілок	0.20	„
14. П. Куліш.	Ориця.	0.06	„
15. М. Кистяковська.	Іван Гус	0.20	„
16. О. Стороженко.	Оповідання. І.	0.20	„
17. В. Барвінський.	Досліди з поля статистики	0.20	„
18. В. Короленко.	Ліс шумить	0.20	„
19. І. Франко.	Шевченко в польській рев. легенді	0.40	„
20. В. Гіґо.	Кльод Іе	0.25	„

21. Е. Еган. Руські селяни на Угорщині	0·25	К.
22. П. Мирний. Лихий пошутав	0·40	"
23. А. Д. Уайт. Розвій географічних поглядів.	0·30	"
24. Ів. Франко. Украдене щастя	0·50	"
25. С. Єфремов. Національне питання в Норвегії	0·30	"
26. П. Ніщинський. Гомерова Іліяда (1 пісня)	0·30	"
27. М. Драгоманів. Два учителі	0·40	"
28. Е. Золя. Повінь	0·30	"
29. С. Томашівський. Київська козаччина 1855 р.	0·10	"
30. П. Ніщинський. Гомерова Іліяда (2 пісня)	0·35	"
31. Т. Масарик. Ідеали гуманности	0·35	"
32. Люкіян. Юпітер у клопотах	0·30	"
33. М. Костомарів. Письмо до ред. „Колокола“	0·20	"
34. М. Гоголь. Вій...	0·40	"
35. І. Раковський. Вулкани	0·20	"
36. І. Фльобер. Іродіяда	0·30	"
37. О. Терлецький. Москвофіли й народовці	0·30	"
38—39. І. Тургенєв. Ася	0·40	"
40. Л. Боровиковський. Маруся.	0·25	"
41—42. Данте Алігері. Пекло, пісня I—X	0·40	"
43—45. В. Олехнович. Раси Європи	0·70	"
46—48. Л. Толстой. Крайцерова соната	0·90	"
49—50. О. Бодянянський. Українські казки	0·50	"
51. Е. Золя. Смерть Олівіє Бекайля	0·25	"
52. А. Уайт. Розвій астроном. поглядів	0·45	"
53. П. Ніщинський. Гомерова Іліяда (3 пісня)	0·25	"
54. А. Міцкевич. Лист до гал. приятелів	0·45	"
55—56. Л. Толстой. Смерть Івана Іліча	0·55	"
57. В. Брайтенбах. Біологія в ХІХ в	0·25	"
58—59. М. Горький. На дні життя.	0·70	"
60—61. М. Верн. Біблія.	0·40	"
62—63. Г. Кляйст. Маркіза О...	0·40	"
64. М. Карсєв. Фільософія історії	0·25	"
65—67. Ф. Достоевський. Грач	1·50	"
68. Ш. Сеньобб. Міжнародні революційні партії	0·40	"
69—71. І. Тургенєв. Весняні води.	1·30	"
72. А. Д. Уайт. Розвій поглядів на лихву	0·30	"
73.—74. П. Куліш. Українські оповідання.	0·90	"
75. Ф. Ляссаль. Про суть конституції	0·30	"
76—77. А. Шаміссо. Петро Шлеміль.	0·70	"

78. М. Драгоманов	Літ.-сусп. партії в Галичині	0·40	К.
79. Д. Мордовець	Оповідання	0·60	”
80. О. Кониський	Листи про Ірландію	0·45	”
81—82. І. Левицький	Гуморески	0·75	”
83. Ю. Візнер	Житє рослин у морі	0·15	”
84—85. П. Ніщинський	Гомерова Іліяда, IV—VI	0·80	”
86. В. Антонович	Поль.-українські відносини XVII ст. (друкуєть ся).		

Друкують ся і незабаром вийдуть: П. Вінтерніц, Що знаємо про Індотерманів; А. Кримський, Мусулманство; Ф. Куцер, Зьвіробийник.

Можна набувати теж повість М. Яцкова: **Огні горять** — по 2·50 кор.

Хто купує за готівку нараз усі книжки видані доси, дістає 25% рабату.

АКОРДИ, антольоґія української поезії від смерти Шевченка до найновіших часів під ред. д-ра Ів. Франка, з ілюстраціями Ю. Панкевича, люксусове виданє, по ціні 6, 7·50, 8, 8·50 і 10 кор.

Адреса: Львів, ул. Чарнецького ч. 26.

Українсько-руська Видавнича Спілка

видала своїм накладом отсі друки, які
можна тільки в неї замовляти :

Контракти купна і продажі:		Ціна лібри
1.	Вз. I. На білім папері	1.— К.
2.	” II. ” ” ”	1.— ”
3.	” III. ” ” ”	1.— ”
4.	” I. На сірім папері	0 80 ”
5.	” II. ” ” ”	0 80 ”
6.	” III. ” ” ”	0 80 ”
Табулярні друки:		
7.	I. Б. Табулярний скрипт	0 80 ”
8.	II. Б. ” ” ”	0 80 ”
9.	I. Б. Рубрум до таб. скр.	0 40 ”
10.	II. Б. ” ” ” ”	0 40 ”
Друки до процесу:		
11.	I. Повновласть до процесу	0 40 ”
12.	II. Позви дрібні	0 60 ”
13.	III. ” о нак. заплати	0 80 ”
14.	IV. ” о екзекуцію на движ.	0 80 ”
15.	V. ” ” ” ” ” недвиж.	0 80 ”
16.	Рубрум до позву II.	0 40 ”
17.	” ” ” III.	0 40 ”
18.	” ” ” IV.	0 40 ”
19.	” ” ” V.	0 40 ”
20.	Рахунок із канцелярії адвоката	0 40 ”

Ціна 30 сот.